FİKİR HAYATI

Türkiyede Bergsonizm

İstiklâl harbi esnasında

Sehamet menkibeleri yaratan Anadolu harikasını izah için Bergson'un hayat hamlesi felsefesine başvurulmuştu

— 2 — [*]

Yazan: ZİYAEDDİN FAHRİ

Türk tefekkür tarihinde Bergsonizm izlerinin 1909, 1916 ve 1919 tarihlerinde görüldüğünü bundan evvelki bir musahabede kaydetmiş, bu izlerin sonuncusunun diğerlerine nispetle daha bereketli olduğuna işaret eylemiştik. Şimdi bu bereketin neden ibaret bulunduğunu anlatmak isteyorum.

Her şeyden evvel Osmanlı İmparatorluğunu altüst eden 1914 harbinin insaniyet namına Fransa tarafından idare edildiğini siyasi nutuklarında ileri süren, 1918 den sonra da kurulan yeni nizam içinde Sevr muahedesinin kuşa benzettiği Türkiyeyi belki de memnuniyetle karşılayan hatib Bergson'la bu alâkadarlığımız izaha muhtac bir hâdisedir. Ne garib: Anadolunun cenubunda Fransızlarla Türklerin çarpıştığı bir zamanda mütefekkirlerimiz, fikrî ihtiyaclarını bir Fransız filozofunun düşüncelerile tatmine çalışıyorlardı. Milli savaşımızın ve inkılâbımızın manevî desteklerini yoklayacak olanlar ileride bu garabet üzerinde düşüne dursunlar. Kanaatime göre İstiklâl Savaşı sıralarında Bergson felsefesini ümid ve nikbinlik kaynağı haline getirenler, Bergson'un siyasî ve Fransız olan cephesini unutmuşlardır. Kaldı ki Fransız filozofunun Türklük aleyhinde, yahud Sevr'in vücude getirmeğe yeltendiği Türkiyeyi görmek istediğini ihsas eden bir fikri de bizce malûm değildir.

Bergson'a göre hayat hamlesi, madde âleminin içinde dolaştıktan, sıçramalarla canlıları yarattıktan sonra insan topluluklarını da mistikler delâletile «kapalı cemiyet» halinden «açık cemiyet» haline doğru götürüyor. Cemiyetlerin kapalı, statik veya açık ve dinamik halleri, bilhassa bundan on sene kadar evvel neşrettiği «Dinin ve ahlâkın iki kaynağı» ismindeki eserinin mevzuudur. Fakat Bergsonizm ile yakından alâkadar olanlar filozofun cemiyet felsefesinin ne olabileceğini aşağı yukarı kestirmişlerdi.

İşte 1919 dan sonraki Türk vukuatı karşısında bir kısım mütefekkirlerimiz, bu kestirme ameliyesini nefislerinde tecrübe edenler meyanında bulunmaktadırlar. Sevr muahedesindeki Türkiye, Avrupanın yarım asırdanberi tekrarladığı «hasta adam» a lâyık görüldü. Fakat maddeyi fetheden, nebatı, hayvanı ve insanı yaratan hayat hamlesini cemiyette ne hakla durdurabiliriz? Türk cemiyeti, Sevr'de kendisini «kapayan» politikacılara karşı henüz açık ve dinamik olduğunu haykırmağa başlamış bulunuyordu. Maraştan, Erzurumdan, Salihliden... yükselen sesler karşısında muzaffer Fransanın filozofu nasıl bir vaziyet almıştı? Bu vaziyeti yakından bilmek imkânından uzağız. Maamafih Briand gibi ileri görüşlü Fransız siyasileri, Anadolu savaşını müstakbel Türkiyenin habercisi addetmekte, natta bu savaşın muvaffak olmasını temenni eylemekte idiler. Bergson'un da böyle geniş ve adilâne düşünen Fransızlardan olması çok muhtemeldir. Her neyse vakıa şu ki yaratıcı hayat hamlesinin Türkiye toprakları üzerinde istilâcı emperyalizme karşı şahlanma ve hamlede bulunması lüzumu etrafında sarfedilen ideolojik faaliyetlerin bir kısmını Bergson felsefesinden alınmış fikir ve mefhumları kullanmıştır.

***

Filhakika İstanbul 1919 dan sonra düşman işgali altında bulunmasına rağmen anlattığımız şekilde Bergson'dan mülhem sosyal bir felsefenin neşriyat merkeziydi. O zamanki fikir ve edebiyat hayatını müşahede etmiş olanların pek iyi hatırlayacakları gibi Üniversitenin bir kısım hoca ve talebeleri «Dergâh» mecmuası etrafında toplandı. Mecmuanın edebî şefliğinin şair Yahya Kemal, felsefî şefliğinin de filozof Mustafa Şekib tarafından ifa edildiğini söylemek, hareketin kıymeti hakkında bir fikir verebilir. Bilhassa değerli Türk ruhiyatçısının çok sistemli surette Bergsonizmi tanıtan yazıları, bir taraftan da Üniversitede aynı istikamette devam eden tedrisatla birleşerek adeta yerli bir felsefe cereyanına meydan veriyordu. Şimdi 1922 senesine aid talebelik hatıralarımı, zamanının kadrosu içinde canlandırıyorum: Bergson felsefesi, acayib kıyafetli yabancı askerlerin dolaştığı Beyazıd meydanında başları eğik gezen Üniversitelilerin ruhunda yakın ve iyi bir istikbalin müjdecisi tesirini yapıyor! Sevr muahedesine imzasını atmış bir Üniversite profesörünün bu imza merasimini anlatışını dinlerken, yahud millî mücadelenin çıkmaza sapmakla bir demek olduğunu ihsas eden «Nesri harb, nesri sulh» müellifine hazin hazin bakarken hayat hamlesi formülü, esrarengiz bir kurtulus vecizesi gibi geliyor! Bir dersinde Bergson'a göre ruhun mevcudiyetini ispata çalışan muhterem hocamız Mustafa Şekib'in çivi ve palto münasebetini (yani «ruh» un «madde» ve «dimağ» vasıtasile tezahür etmesine bakarak gölge - hâdise olduğuna hükmetmenin tıpkı cive asılı olduğu için mevcudiyetini adeta çiviye borclu palto kabul etmekle bir olacağını) izah edişi karşısında mekanizme, Türkiyeyi boğmak kasdile hareket eden emperyalizme karşı yeni bir ruh uyanıyor! Bu neviden hatıraları tespit eden sahifelere sahib olsaydık, ölümünü haber aldığımız Fransız filozofunun fırtınasının 1909 dan sonra Ziya Gökalp elinde millî şuura inkılâb ederek aksiyon prensipi haline gelişini hatırlatmaktadır.

***

Türkiyede Bergsonizm'in tesiri, yalnız, İstiklâl Savaşının ümid ve nikbinlik unsurlarını temin eden kaynaklardan biri olmasından ibaret değildir. Bergson'un eserlerinden en esaslı olanları türkçeye çevrilmiş bulunuyor. Bu sütunların müsaadesizliğinden dolayı filozofun ilk ve son eserinin tercümesine işaret edelim: 1882 de Clermont Ferrand'da «Gülmek nedir?» mevzuu üzerinde verdiği konferanslar, 1924 te Prof. Mustafa Şekib tarafından türkçeye nakledilmiş, 1930 dan sonra yazdığı «Dinin ve ahlâkın iki kaynağı» eseri de Prof. M. Emin tarafından kısmen dilimize çevrilmiştir. Aarda makale ve eser olarak yapılan tercümelerin listesi oldukça zengindir.

Bergson hakkındaki neşriyata gelince: Bunların başında gene Mustafa Şekibin «Ruhî kudret - Energie spirituelle» e yazdığı mukaddemeyi zikretmek lâzımdır. Filozofun iyi anlaşılmamış olmaktan şikâyet ettiği söylenir: Filhakika Almanlar onu bazı Alman filozoflarından mülhem gösterirler. Katoliklerden Bergsonizmi kendi taraflarına yontarlar... ilh. Eğer Bergson, Mustafa Şekibin kendi hakkındaki denemesini görseydi, bilhassa bu denemenin yazıldığı türkçedeki edebî kudreti hissetmek imkânını elde etseydi, çok eminim ki, nihayet üslûbu ve lisanî dehası istediği gibi elverişli olan hakiki bir müfessir bulmuş olmaktan mütevellid bir inşirah hissedecekti. Türkiyenin felsefî tefekkürünü temsil edenler, Türklerin garb felsefe doktrinlerile teması tarihçesini tenvir edecek mesai sarfederken, bilhassa memleketimizde Bergsonizmin düşünce ve iş sahasındaki tesirlerini, bu vesile ile yapılan tercüme ve teliflerin kıymetlerini tahlil ederek hem kendimize, hem de garbın felsefe mahfillerine tanıtmalıdırlar. 1]

***

Bergson, 1914 harbinin sonunda Leman gölü etrafında teşekkül eden ütopik bir müessesenin ideallerine samimî surette inanmış, hatta 1925 e kadar Cenevre'deki «Beynelmilel fikrî iş beraberliği» nde Einstein ile birlikte çalışmıştı. 1925 te sıhhî sebeblerden dolayı bu vazifesinden ayrılan Bergson, vukuatın Milletler Cemiyeti müessesesini «mevhume» olarak tavsif eylemesine rağmen imanını kaybetmedi. Halbuki bu arada Almanyada Spengler, «Milletler Cemiyeti» nin umduğu istikballe istihza ediyor ve «Prusyalı» tipinin Avrupaya yeni bir nizam vereceğini düşünüyor, hatta Anglo - Sakson ile Prusyalının pek yakında korkunc bir çarpışma tecrübesini geçireceğini emniyetli bir lisanla söylemekten çekinmiyordu. Spengler 1936 da ölürken dünya vukuatına müşahid olarak sanki kendisinden yaşlı o'an ihtiyar Bergson'u vekil bırakmıştı. Fakat mukadderat buna imkân bırakmadı: 1939 da başlayan cihan faciasının perdeleri daha bitmeden Bergson gözlerini hayata kapadı. Maamafih bundan evvel kendisini derin bir ümidsizliğe sokmuş, her halde yorucu murakabelere sevketmiş olan iki hâdiseye, Alman ordusunun Parise girişine ve Fransız hükûmetinin antisemitist siyasetine şahid oldu. Yani yaşamış ve tedrisattan çekilmemiş bulunsaydı meselâ Sorbon'da, yahud Collège de France'ta ders veremiyecekti, çünkü Fransız Yahudilerine Üniversite profesörlüğünü yasak eden yeni kanun kendisine de tatbik olunacaktı.

Keşke Bergson bu iki hâdiseye şahid olmadan öteki dünyaya göçmüş bulunaydı! Keşke, felsefî telâkkilerden bihaber görünen sert realitenin kayalarına çarpmadan, elli senedenberi beslеyip süslediği ümidler ve hayallerle toprağa gireydi!

Ziyaeddin FAHRİ

1] Türkiyede Durkheim'dan sonra en çok alâka uyandıran Fransız filozofunun Bergson olduğu şüphesizdir. Hatta hakkında yapılmış türkçe neşriyat bakımından Bergson felsefesi ön sırada gelir. Bir başka zaman bu neşriyatın başlıcalarını «Cumhuriyet» karilerine tanıtmak isteriz. Yazık ki Bergson, hayatında Türkiyedeki bu alâka ve neşriyattan haberdar olamamıştır. Halbuki Japonya, Rumanya, Bulgaristan, İtalya ve İspanya... daki Bergsonist cereyanlardan günü gününe haber alıyor, mukabelelerde bulunuyordu.

[*] İlk makale 13 ikincikânun tarihli nüshamızda çıkmıştır.

Doğru değil mi?

Bu otobüsler lüzumlu hatlara işletilmelidir!

Nakliye vasıtalarının pek bol olduğu zamanlarda eski tramvay şirketi Taksim - Beşiktaş arasında lüks bir otobüs hattı tesis etmişti. «Lüks» diyoruz, çünkü Taksimden Beşiktaşa gitmek isteyenlerin iki tramvay değiştirmek, iki defa ücret vermek ve bir çok zaman kaybetmek gibi fedakârlıkları göstermeleri almaktansa bu tarikle gitmeyi tercih edecekleri düşünüldüğü için tarife epeyce pahalı yapılmıştı. Yeni tramvay idaresi de bu işi aynen devam ettirdi.

Şimdi Şehir Meclisi murakıblarının Belediye reisliğine vaki olan bir müracaatinden o pahalı fiatlara rağmen bu otobüs servisinin iki senedir ziyan etmekte olduğunu anlıyoruz ve murakıblar otobüslerin eskidiğini, fazla benzin yaktıklarını ileri sürerek servisin tatil edilmesini teklif ediyorlar.

Ziyan eden bir hattın ilgası için şimdiye kadar beklenilmesi bile hiç şüphesiz doğru değildi. Hele İstanbulla Beyoğlu arasında işleyen nakliye vasıtalarında sıkıntı başladıktan sonra o otobüslerin derhal bu hatlara tahsisi lâzımdı. Taksimle Beşiktaş arasında boşu boşuna sefer yapacaklarına hiç olmazsa -halka gösterilecek kolaylık mukabilinde- ziyanı bu hatlarda yapmış olurlardı. Binaenaleyh, işlemesine müsaade edilen diğer hurda otobüslerin yanında henüz pek yeni duran bu arabalar derhal fazla sıkıntı çekilmekte olan hatlara tahsis edilmelidirler diyoruz.

Doğru değil mi?

Talebenin vaziyeti

Müdürlerin dünkü toplantısında mühim kararlar verildi

İstanbul lise, orta mekteb, muallim ve san'at mektebi müdürleri dün İstanbul Kız lisesinde bir toplantı yapmışlardır.

Toplantıda mekteblerin ihtiyacları gözden geçirilmiş, muhtelif meselelere aid Vekâletten gelen tamimler okunarak bunların tatbik suretleri hakkında izahat verilmiştir. Ayrıca şu kararlar da verilmiştir:

1 — Ders saatleri esnasında mekteb haricinde kahvehanelere, sinemalara ve sair uygunsuz yerlere giden talebelerle yapılan mücadeleden iyi netice - ler elde edildiği görülmüş, bu kontrolların daha ziyade şiddetlendirilmesine ve ders saatleri haricinde de bu gibi mahallere devam eden talebelere tesmiline karar verilmiştir. Taramalarda talebenin tanınması için kasket giyme mecburiyeti sıkılaştırılacaktır.

Maarif müdürlüğü, tramvaylarda, vapurlarda paso ile bilet alan talebeden aynı zamanda mühürlü ve resimli şapka da istenmesi için alâkadarlar nezdinde teşebbüslerde bulunacaktır. Bu suretle talebenin mektebe bağlılığı arttırılacağı gibi, mekteb içinde ve dışındaki vaziyetleri de esaslı bir şekilde murakabe edilmiş olacaktır.

2 — Badema, her hangi bir sebeble şehir dahilinde bir mektebden diğerine nakiller ancak ikinci imtihan devresi sonuna kadar yapılacaktır. İkinci devre notlarını alan talebeye tasdikname verilmiyecektir. Meşru mazereti dolayısile başka bir şehre giden talebeye bu devre notlarından sonra da tasdikname verilecektir.

Bu gibi talebeler arasında iki senelik olanlar, sayet başka bir mektebe yazılmazlarsa, sülüsan müddetlerini doldurdukları ve ikinci devre notlarından sonra tasdikname aldıkları için mütekâib sene resmî mekteblere alınmıya - caklar, belgeli talebe ahkâmına tâbi tutulacaklardır.

3 — Maarif Vekâleti, yardımcı muallimliğe seçileceklerin, muhakkak su - rette muallimlikle ilgili fakülte me - zunlarından veya son sınıflarında bulunan talebeden olmasına karar verdiğinden, bundan sonra vekil veya yardımcı muallimler yalnız Edebiyat ve Fen Fakültelerinin bu evsafı haiz sulebelerinde bulunanlar arasından seçilecektir. Sayed mezun veya son sınıf talebesi bulunmazsa en aşağı ikinci sınıfa devam edenler tayin edilecektir.

«Kocan denize düştü, elbise istiyor»

Sebze Hâlinde hamal Mahmud Kin, kabzımal Vehbinin evine giderek, kapıyı açan kabzımalın karısına «kocan, kardan ayağı kayarak denize düştü, denizden çıkardık, ama üstü başı sırsıklam oldu. Bir kat elbise, çamaşır, ayakkabı istiyor» demiş. Kadın da istenilen şeyleri vermiş. Hamal, bunlar - dan bir kısmını satmış, bir kısmını da giymiş. Biraz sonra, işin asılsızlığı anlaşılmış, hamal yakalanmış, dolandırıcılıktan sorguya gönderilmiştir. Sul - tanahmed birinci sulh ceza mahkemesi, Mahmud Kin hakkında tevkif müzekkeresi kesmiştir.

Bir kız kayıb

Fatihte Macarkardeşler sokağında 36 numarada oturan Tevfik kızı 30 yaşında Müveddet, bir kaç gün evvel evinden çıkmış, bir daha dönmemiştir. Bir kazaya kurban gitmiş olmasından endişe edilmektedir. Müveddet, zabıtaca aranıyor.

Araba - kamyon carpışması

Sileden Üsküdara kömür getiren Süleyman, arabasına aldığı üç çocuğile beraber Çataltepe virajına gelirken, karşısına çıkan 115 sayılı kamyon, arabaya çarpmıştır. Süleymanla çocukları, yere yuvarlanarak yaralanmışlardır. Şoför Ali yakalanmış, yaralılar hastaneye yatırılmıştır.

Şehir ve Memleket Haberleri

Münakalât Vekili İzmire gidiyor

Cevdet Kerim İncedayı tetkiklerde bulunacak

Şehrimizde bulunan Münakalât Vekili Cevdet Kerim İncedayı bu gün tetkiklerde bulunmak üzere Bandırma ve İzmire gidecektir.

Münakalât Vekili dün öğleden sonra Devlet Limanları umum müdürlüğü işletmesinde meşgul olmuş ve Vekâlet odasında Münakalât Vekâletine bağlı diğer daireler rüesasını kabul ederek görüşmüştür.

Dünkü tetkiklerinden sonra kendi - sile görüşen muharririmize Münakalât Vekili, buradaki tetkikleri ve yapacağı seyahat hakkında şunları söylemiştir:

«— İstanbulda yapmış olduğum tetkikleri ikmal ettim. Bu tetkikler bil - hassa bundan evvel İstanbulda iken alınmasına karar verdiğimiz tedbirlerin tatbikatı ve alınan neticelere nazaran yeniden alınması lüzumlu tedbirler üzerinde oldu. Yarın sabah Bandırmaya hareket ediyorum. Bandırmada bir gün kalacak ve burada Marmaranın en mühim limanlarından biri olan Bandır - ma limanı ve Devlet Demiryolları tesisatını tetkik edeceğim. Ertesi günü İzmire gideceğim. İzmirde üç gün kalacak ve burada da Ege denizinde bu en büyük limanımızda Devlet Demir - yollarında tetkikler yapacağım ve Devlet Demiryollarının atölyelerini göreceğim. Bundan sonra Azizîyeye gideceğim. Biliyorsunuz ki, burada yeni genişletilmiş ve Devlet Demiryolları ti - pine irca edilmiş tünellerimiz vardır. Bunu müteakib hat güzergâhındaki istasyonlar ve hattı tetkik ederek Ankaraya döneceğim.»

MÜTEFERRİK

Maarif Vekili şehrimize geliyor

Maarif Vekili Hasan Âli Yücel, Yüksek İktisad ve Ticaret mektebinin 58 inci yıldönümü merasiminde bu - lunmak üzere yarın şehrimize gele - cektir. Vekil, İstanbulda bulunduğu müddet zarfında muhtelif maarif işlerinden başka, Üniversitede açılacak Talebe Birliği ile meşgul olacaktır. Birliğin ilk toplantısının. Vekilin iştirakile yapılması için hazırlıkların bitirilmesine çalışılmaktadır.

Umumî satış mağazası

İstanbulda gıda maddelerinin pera - kende satışında nazım rolünü oynamak üzere Belediye ve Denizyolları kooperatiflerinin iştirakile bir umumî satış mağazası açılması ve buna Koordinasyon heyeti emrindeki tahsisattan yardım yapılması üzerinde bir proje hazırlanmıştır.

En hareketli piyasa merkezinde kurulacak bu umumî satış mağazalarının bilhassa gıda maddeleri fiatlarında nazım rolü oynıyabileceği muhakkak görülmektedir.

ADLİYEDE

Beşiktaş cinayetinin tahkikatı

Beşiktaşta Köyiçinde oturduğu evin bodrum kısmında cesedi bulunan otomobil değnekçisi Tevfiğin ölümü hakkındaki tahkikat devam etmektedir. Adliye ve zabıtanın müştereken yap - tığı tahkikatta, dün 40 kişinin ifadesi alınmıştır. Tevfiğin, bazı gençlerle işret sofrasında iken öldürüldüğü sanıldığından, ifadeleri alınanlardan çoğu, bu kabil gençlerdir.

Dünkü tahkikat sonunda, şüphe - ler bilhassa iki genc üzerinde toplanmış gibidir. Dün akşam, bu iki genc de birlikte götürülerek, cinayetin ika edildiği yerde tetkikat yapılmıştır. Bu keşif neticesine göre, tahkikata bu gün devam olunacaktır. Cinayetin içyüzünün aydınlanmak üzere olduğu tah - min edilmektedir.

IKTISAD

İthalât - ihracat

Dün şehrimizde 916,000 liralık ihracat yapılmıştır. Bu ihracat meyanında tiftik, kum darısı ve Liyona gönderilen kumaşlar ehemmiyetli bir mevki iş - gal etmektedir.

Diğer taraftan dün Mersin yolile kanaviçe, deri, çay, Nusaybin yolile yağlı yapak, Islahiye yolile çuval bezi, Köstence yolile süd kostik, cam, Odesadan ambalâj kâğıdı ve Varna yolile pamuklu gelmiştir.

Ticaret Vekâletinin sorduğu sualler

Ticaret Vekâleti, İthalât ve İhracat Birlikleri umumî kâtibliği vasıtasile birliklere dahil bütün tacirlerden bazı sualler sormuştur. Vekâlet, birliklerin şimdiye kadar ne derece faydalı olduğu ve en faydalı şeklin ne olabileceğini sormaktadır. Umumî kâtiblik bu ankete bütün tacirlerden cevab istiyecek ve cevablar birlikler heyeti idarelerince tasnif edilerek netice Vekâlete bildirilecektir.

Türk çelik kartalları için

Hamiyetli milletimiz durmadan Hava Kurumuna teberrularda bulunuyor

Ankara 14 (a.a.) — Türk Hava Kurumuna yapılmakta olan teberrulara dair bu gün bize verilen haberlerde Eskişehir halkının kuruma 9,220 lira verdiklerini bildirmektedir. Bu arada Süleyman Çakır 1,100, Said Kuru 1,000, Sabri Kılıcoğlu, Mehmed ve Ahmed Kanatlılı beşer yüz, Kâmil Erden, Mustafa Karamürsel üçer yüz, İbrahim Özpoyraz ve Mehmed Rüştü Yazıcıoğlu iki yüz ellişer, Murad Atılgan, Hakkı Üçer, Hasan, Yusuf ve Hasan Tozmanoğlu ikişer yüz, Bekir Kiraz, İbrahim Ümler, Hacı Hakkı, Ahmed Çakır, Galib Erden, Baki ve Ömer yüzellişer, Kâzım Esin, Mehmed Kara, Nahid Ölçen, Ethem, Nureddin, Mehmed Ali, Hüseyin, Çıkılı, Hilmi Arpacı, Raşid, Mehmed Basmacı, Hikmet Özgün, Cevad Unugör yüzer lira vermişlerdir.

Rizede orman müteahhidi Akif Sadıkoğlu 600, Mersinde Said ve Vilyam Rikades ikişer yüz lira vermişlerdir.

Diğer taraftan kurban bedeli olarak dokumacılar kooperatifi Hava Kurumuna 100, Karabekir 30, Doktor Hakkı Sarman ve Lütfi Atmacı Onar, Tarsusun Sarıibrahimli köyü halkı 69, Yenice köyü 130, Avcı köyü 89 ve Kösebalcı köyü de 39 lira, Ankarada Yarbay Naci Ergin, Albay Nureddin Sezer, Bayan Güner, Lûtfiye Esen, Nuriye Coşkun, Bedriye Akman, Fahriye Sönmezışık, Süreyya Dursun; Ziya Buldukoğlu, Erzincanlı Ataman ailesi Aşır Atılma, Remziye, Mehmed Özbayrak, Cahide Orpen, Ali Zühtü Akyol ve Said kurban bedeli olarak 227 lira vermişlerdir.

Gene Ankarada Ali Akbaş, Devrim ilk okulu üçüncü sınıf talebesinden Gülgöz birer canlı kurban verdikleri gibi İnegölün Tahtaköprü nahiyesine bağlı 12 köy halkı da elli iki canlı kurbanla on kurban bedelini Hava Kurumuna teberru eylemişlerdir.

Pasif korunma

Tecrübelerin bugünlerde yapılacağı anlaşılıyor

Pasif koruma denemesi hazırlıkları devam etmektedir. Denemelerde alınacak tedbirlere dair İstanbul Vilâyeti Seferberlik müdürlüğünce hazırlanan talimatname kazalara gönderilmiştir. Kazalarda kaymakamlar nahiye müdürlerini toplıyarak bu talimatnameye göre ittihaz edilecek tedbirleri görüşeceklerdir.

Bu görüşmelerden sonra her kaza bütün hazırlıklarını tamamladıklarını Vilâyete bildirecek, bundan sonra denemenin yapılacağı gün tayin edile - cektir. Denemenin bir gün evvel ilân edileceği doğru değildir. Yalnız alâkadar memurlar keyfiyetten haberdar edilecek, bunlardan hususi müesseselerde çalışanların o gün için vazifelerine gitmemeleri temin olunacaktır.

Ziraat Vekili Ankarada

Ankara 14 (Telefonla — Ziraat Vekili Muhlis Erkmen bu sabah şehrimize gelmiştir.

Kısa Haberler

★ Posta ve Telgraf Başmüfettişi Tevfik şehrimize gelmiş ve İstanbul Posta idaresinde tetkiklere başlamıştır.

★ Şehrimizde bulunan Ticaret Vekâleti müsteşarı Halid Nazmi Kişmir dün Mıntaka Ticaret müdürlüğüne gelerek burada bir müddet meşgul ol - muş, Ticaret Vekâleti Teşkilâtlandırma umum müdürü Avni Sakman ve yeni Mıntaka Ticaret müdürü Said Rauf Sarperle görüşmüştür.

★ Yumurta İhracat Tacirleri Birliği reisi Hamdi Delemen bu gün Ankaraya gidecektir. Birlik reisi yumurta ihracatı üzerinde bazı teşebbüsler yapacaktır.

★ Yerli Mallar Pazarlarının Samsun ve Diyarbakır şubeleri bugün açılacaktır Bu şubeler hem perakende ve hem de kendilerine tayin edilmiş vilâyetler mıntakaları için toptan satış yapacaklardır.

★ Ereğli kömürleri satış birliği tasfiye edilmeğe başlanmıştır. Yeni karar - name ile bu birliğin vazifeleri Ereğli kömürleri işletmesine intikal etmiştir. Bütün kömür siparişleri birliğin Zonguldak merkezine yapılacaktır.

Konservatuar için tavsiyeler

Bütçenin 50 bin liradan 500 bin liraya çıkarılması isteniyor

İstanbul Konservatuarı hakkında Belediye müfettişleri tarafından makama bir rapor verilmiştir. Bu raporda, Konservatuarın bidayeti teşkilinden şimdiye kadar mazhar olduğu inkişaf tetkik edilmekte ve bazı tavsiyelerde bulunulmaktadır. Bu meyanda 50,000 liradan ibaret olan Konservatuar tahsisatının kâfi olmadığı, bunun asgari 500,000 liraya çıkarılması, bu paranın Belediye tarafından verilemiyeceğine göre bunun hükûmet bütçesinden temini ve yahut Konservatuarın vilâ - yetler konservatuarı haline konularak her vilâyetin istidadlı talebeleri buraya göndermek suretile yardımda bulun - maları ve Konservatuar binasının süratle inşası istenilmektedir.

Konservatuarda «asari eslâfı tetkik» bürosu vardır. Bu bürodaki mütehassıslardan bir kısmı vefat ettiğinden şimdilik bu işle meşhur musikişinas ve bestekârlardan Zekâi Dede merhumun mahdumu Hafız Ahmedle doktor Suphi çalışmaktadırlar. Konservatuarda eski musikimiz asırlara ayrılmak suretile tespit edilmektedir. 400 senelik musikimize aid bestelerden bir kısmı plâğa alınmıştır. Yalnız İkinci Bayazıd zamanından sonra kısa bir fasıla ile bu musikinin izleri kaybedilmiş, fakat bundan sonrası tekrar bulunmuştur.

Halk musikisinin plâklara alınmasına devam edilmektedir. Bunun adedi binleri geçmiştir.

ŞEHİR İŞLERİ

Tramvay arabaları

Tramvayların iç tarafındaki bankların kaldırılması faydalı olmuştur. Arabalar fazla müşteri almaktadırlar. Bu şekil diğer arabalarda da tatbik edilecektir. Yalnız ayakta duran halkın iyice tutunabilmesi için pencerelere daha fazla demirler konulması ve tutunacak mahaller yapılması kararlaş - mıştır.

941 yol faaliyeti

Belediye Fen müdürlüğü 941 sene - sinde şehrimizde yapılacak yol inşaatı hakkında bir program hazırlamıştır.

İlk olarak Sultanahmed - Ayasofya meydanlarının mütehassıs Prost tarafından hazırlanmış olan tatbikat projesi mevkii tatbika konacaktır. Mey - dan asfalt olacak, eski Adliye sarayı molozları da kaldırılacaktır.

Bundan başka Kabasakal - İshak - paşa sahası da tanzim edilecektir. Beyazıd meydanı asfalt olarak inşa edilecektir. Kezalik Lâleli - Koska yolu ile Mezbaha sahil yolu Hasköy - Karaağaç caddesini takib etmek üzere yapılacaktır. Taksim kışlası ortasında açılacak olan İnönü gezgisi de bu sene yapılacaktır.

Tramvay idaresi de Sultanahmed - Beyazıd yolunu asfalt olarak inşa ettirecektir.

Koska istimlâk sahasının tesviyesi münakasaya çıkarılmıştır.

Kasabların kontrolu

Belediye İktisad müdürlüğü memurları dün şehrin muhtelif semtlerindeki kasabları teftiş ederek, borsa fiatımın bir mislinden fazla satış yapanlar hakkında zabıt tutmuşlardır. Kasablar, toptancılara ve perakendecilere bırakılan kâr nispetinin belli olmadığı yolunda itirazda bulunmuşlardır. Kasabların bu itirazları, yarın Fiat Murakabe komisyonunda tetkik edilecektir.

Nakid İşleri umum müdürlüğü

Ankara 14 (Telefonla) — Nakid İşleri umum müdürlüğüne Zikri Sideman vekâleten tayin edilmiştir.

Millî korunma kanununa muhalif hareket edenler

Sultanhamamında manifaturacı İlya, astarlık ipek kumaşı fahiş fiatla satmaktan millî korunma kanununa göre İstanbul asliye birinci ceza mahkemesinde muhakeme edilmiştir. Kendisi, ihtikâr yapmadığını söylemiştir. Mahkeme, şahidleri dinliyecektir.

Fatihte kömürcü Bardik, fazla fiatla kömür satmaktan millî korunma kanununa göre İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesinde muhakeme ediliyordu Dava bitmiş, kendisinin 25 lira para cezası, 200 kuruş muhakeme masrafı ödemesine, dükkânının 7 gün müddetle kapatılmasına karar verilmiştir.

Silslide Halâskâr Gazi caddesindeki evinin bir odasını Parsihe ayda 8 liradan kiralarken, kira bedelini 10 liraya çıkardığı iddia olunan Ojeninin, İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesinde muhakemesine başlanmıştı. Kira arttırdığı sabit olmamış, Ojeni, millî korunma kanununa muhalif hareketten beraet kazanmıştır.

HEM NALINA HEM MIHINA

Çok lüzumlu bir müdürlük

Dünkü Cumhuriyet'te, Belediye Fen Müdürlüğü emrinde mütemadi tamirat işlerile meşgul olacak bir müdürlük tesis edileceği haber veriliyordu. Bu müdürlük, bozuk kaldırımların ufak tamir işlerini yapacaktır.

Yapılan yolların bakımı ve idamesi itibarile böyle bir teşkilâta kat'i ihtiyac vardı. Şimdiye kadar, hepimizin, lüzumunu kim bilir, kaçar defa ileri sürdüğümüz böyle bir müdürlüğün mevcud olmayışı yüzünden İstanbul yolları ve kaldırımları en berbad bir şehir olmuştur.

Ben, son seyahatlerimde değil; daha 1916 da Parise ilk gidişimde şehrin içindeki asfalt yollar ve kaldırımlarda husule gelen küçük bozuklukların her sabah, bir mühendis tarafından tebeşirle işaret edildiğini, sonra seyyar amele tarafından bir araba veya kamyonda kaynayan asfalttan bir parça dökülmek suretile bunların günü gününe tamir edildiğini görmüştüm. Bunu, son yıllarda, birkaç defa yazarak bizim Belediyeye de tavsiye ettim; tabiî kulak asan olmadı. Böyle bir mütemadi tamirat ve devamlı bakım olmadığı içindir ki biz yollarımızın ve kaldırımlarımızın sineleri daima yaralıdır; hem de ağır yaralı. En kalabalık caddelerimizde yaya kaldırımlara döşenen çini dediğimiz dört köşe taşlar, yerinden oynar; evvelâ yağmurlu havalarda, üstüne basanların çorablarına, kunduralarına, pantalon paçalarına aşağıdan yukarı zifoslar sıçratır; sonra, büsbütün yerinden çıkan, yaya kaldırımının yüzünde açılan yara yavaş yavaş genişler, büyür ve böylece bir avuc çimento ile yapılabilecek küçük bir tamir, büyük ve masraflı bir iş halini alır.

Asfaltlarda da vaziyet aynıdır. En yeni asfaltta bile her hangi bir sebeble bir küçük delik açılır, büyüdükçe büyür. «Damlaya damlaya göl olur» sözü, sanki bizim kaldırım ve yollarımız için söylenmiştir. Filvaki kaldırımlarımız, kopa kopa hakikaten göl olur. Misallere hacet yoktur; çünkü her yaya yürüyen geçtiği yollarda, gezdiği kaldırımlarda, her an, bir değil, birçok yaraya ayak basar ve sendeler. Düşenler de az değildir.

Böyle gündelik tamirat yapılmaması yüzünden, en kalabalık caddelerin, -meselâ Beyoğlunun- herkesin geçmeğe mecbur olduğu bazı yan sokak başlarında küçük göller vardır ki kışın, yağmursuz havalarda dahi kurumak bilmez, kalabalıkta herkes, cambul cumbul bunlara basıp geçer.

Bütün bunlar, İstanbulu hakikatte olduğundan daha pis gösterir; halkı izac eder ve Belediyeyi, daha büyük tamir masraflarına sokar. Bu bakımdan mütemadi tamirat müdürlüğü, İstanbul için, İmar müdürlüğünden daha çok lüzumlu bir müessesedir. Çünkü, yapılan imar işlerinin yollara, kaldırımlara aid olan kısımlarını o, yaşatacaktır.

Belediye reisimiz muhterem Doktor Lütfi Kırdar, bu noksanı görmek ve bir mütemadi tamirat müdürlüğü tesisine karar vermekle İstanbulun büyük hastalıklarından birini teşhis etmiş ve ilâcını da yazmıştır. Yalnız şunu temenni ederiz ki bu müdürlüğe masa başından ayrılmıyan, yazıp çizecek kırtasiyeciler değil; gezip dolaşacak, görüp yaptıracak genc ve gayretli insanlar tayin edilsin.

Ayağı kayıb yaralananlar

Sarıyerde Fıstıklı sokakta 27 numarada oturan Süleyman kızı 51 yaşında Gülüzar Şener, Köprüden geçerken ayağı kayarak düşmüş, sol kolu kırılmış, Haseki hastanesine götürülmüştür.

Büyükadada Türkoğlu sokağında 13 numarada oturan Ali Rıza oğlu Hasan Suyabatmaz, Ada iskelesinde ayağı kayarak denize düşmüş, etraftan yetişilmiş, sudan çıkarılmış, tedavisi yapılmıştır.

Vefada Himmet sokağında 7 numarada oturan Mehmed Nurinin oğlu 7 yaşında Bürhan, ablası Fehimenin evi önünde mangal yakarken ayağı kaymış, mangal üzerine kapaklanmıştır. Vücudünün muhtelif yerleri yanan çocuk, Şişli Çocuk hastanesine götürülmüş, orada ölmüştür.

Taksimde oturan Hilmi, Kalyoncukulluğu caddesinden geçerken ayağı kayarak yere yuvarlanmış, o sırada elinde tuttuğu çaklı, karnına saplanmıştır. Yaralı, tedavi altına alınmıştır.

Kahve stokları azaldı mı?

Şehrimizde kahve stokları çok azaldığından kuru kahveciler 250 ser gramdan fazla çekilmiş ve kavrulmuş kahve vermemeğe başlamışlardır. Gümrüklerde 700 çuval kahve vardır. Fakat piyasada muhtelif ellerde daha kahve olduğu kanaati mevcud olduğundan bunlar çıkarılmamaktadır.

Evvelce sipariş olunan 10.000 çuval kahve de yolda bulunmaktadır.

Dün şehrimizdeki bazı büyük kuru kahveciler dükkânlarını kapatmıştır.

Memurların tedavi masrafı

Ankara 14 (Telefonla) — Hastaneye yatmıyarak tedavileri ayakta yapılan memurlara tedavi masrafı verilmemesi kararlaşmıştır.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şerait	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak

SON HABERLER

Siyasi Icmal

Harb Avrupadan pasifike yayılıyor mu?

Amerikanın İngiltereye yardım etmek üzere pek mühim kararlar ittihaz etmesine sebeb olduğu bildiriliyor. Hatta bir habere göre Japonya Başvekili Prens Konoye, Japon siyasilerinden ,sanayicilerinden ve maliyecilerinden müteşekkil bir toplantıda Japonyanın vaziyetinden bahsederken Amerikanın bir taraftan Çinlilere, diğer taraftan İngiltereye yardımı yüzünden bütün dünyayı saran karışıklıklar çıkmasının bekleneceğini söylemiştir.

Amerika ve İngilterenin, hürriyet ve istiklâlleri için döviişen Çinlilere yardım ettikleri, İngilterenin bu maksadla Birmanya yolunu açmış olduğu, Amerikanın Çinlilere krediler vererek yardımını idame ettiği malûmdur.

Çin harbinden kat'i bir netice alarak belki de yeni maceralar peşinde koşmak istiyen Japonya, bu yardımlar - dan hoşnud değildir. Çünkü bu yüzden Çin macerasında karşılaştığı güçlükler mütemadiyen artmakta ve Çin - Japon harbi gittikçe müzminleşmektedir.

Avrupa harbinin kopması üzerine, Japonya Uzakşarkta, hiç olmazsa İngiliz rekabetinden kurtulmayı umuyor ve mihver devletleri tarafından kazanılacak kat'i bir zaferin onu bu rekabetten kurtarmasını bekliyordu. Hatta Japonyanın geçen eylûlde mihver devletlerile askeri bir ittifak kurmağa koşması, mihverin bu mahiyette bir zafer kazanacağına ve Avrupa harbinin kısa bir müddet zarfında netice vereceğine inandığını apaçık gösteriyordu .

Yani harbin kısa süreceğine ve mihverin sür'atli olduğu derecede kat'i bir zafer kazanacağına inanan devlet, yalnız İtalya değildi. Japonya da aynı kanaati beslediğini göstermiş ve geçen eylûl ittifakile bunu tebarüz ettirmiştir. İtalya ile Japonya arasındaki fark, İtalyanın harbe de iştirak ederek bu kanaate yüzde yüz kıymet ve ehemmiyet verdiğini de göstermekten çekinmemesidir.

Fakat Avrupa harbi Japonyanın umduğu neticeye varmamış, Almanya Fransayı yere sermeğe muvaffak olmakla beraber İngiltereyi istilâ edememiş ve İngilterenin gösterdiği mukavemet, harbi mihverin kendisile üçüncü ortağının hiç de ummadığı bir safhaya götürmüştür. Bu safhanın en bariz vasfı demokrasi cephesinin Amerikayı kazanmış olmasıdır. Amerikanın kendini demokrasiler hesabına bir silâh imalâthanesi haline getirmesi, demokrasinin mihvere karşı kazanacağı zafere kat'i bir mahiyet vermiş ve bu da bütün mihver ortaklarının hesablarını altüst etmiştir.

Amerikanın bizzat silâhlanması, sonra demokrasilere silâh yetiştirmesi ve Çinden de yardımını esirgememesi, mihver devletleri için yepyeni bir vaziyet vücude getirdiğine göre Amerikanın bu yardımını kesmek için bir çare yok mu?

Mihvercilerin bulukları çare, Japonyanın Amerikaya karşı tehdid edici bir vaziyet alması idi.

Fakat bu tehdid kâr etmedi ve Amerikayı tuttuğu yoldan ayırmadı. Bilâkis Amerikanın azmini kat kat teşdid etti. Çünkü bu yol, Amerikanın hayati menfaatlerine ve emniyetine en uygun yoldu.

Fakat Amerikanın bu yolda ilerilemesi mihver devletlerini ancak bir çıkmaza saptırır ve mihver devletleri bu çıkmaza sapmamak için birşey yapmak mecburiyetindedirler. Üstelik, bu yapılacak şeyin mukadderatı değiştirecek mahiyette olması lâzımdır. Yoksa mihverciler, bile bile hezimete sürüklen - mekten başka bir şey yapmamış ve şimdiye kadar sarfettikleri bütün gayreti boşuna sarfetmiş olurlar.

Onun için bir taraftan İngiltereyi istilâ teşebbüsünden bahsediliyor, diğer taraftan da Japonyanın Amerika ile harbe tutuşması için faaliyet sarfediliyor.

Çünkü mihverin telâkkisine göre Japonya Amerika ile harbe tutuştuğu takdirde bütün gayretini o tarafa çevirir ve bu yüzden Amerika, Avrupa harbi üzerinde müessir olacak bir şey yapmaktan âciz kalır.

Japonya Başvekili Prens Konoye'nin, harbin bütün dünyayı sarması ihtimalinden bahsetmesinin sebebi budur.

Acaba Japonya, mihver devletlerini korumak ve Avrupa harbinin şimdiki mecrasını değiştirmek emelile harbe girer mi?

Fakat, Amerikanın bir Japon harbile karşılaşması için, Japonyanın hiç olmazsa Çin harbinden kurtulmuş olması icab etmez mi?

Japonyanın buna rağmen harbe gireceği farzedilirse, bu girişin de Amerikayı İngiltereye yardımdan alıkoymıyacağı muhakkaktır. Amerikanın kaynakları buna müsaiddir ve Amerika bu yardımı yapmakla Atlantik cephesini mihverin tecavüzünden korumuş olur.

Hulâsa, herşeye rağmen Japonya harbe sürüklendiği takdirde bu hâdise demokrasiler cephesi arasındaki bağları bütün bütün sıklaştıracaktır.

Ömer Rıza DOĞRUL

Fransada soğuklar felâket oldu

Nehirler donuyor, selleroluyor, ölenler var

Clermont Ferrand 14 (a.a.) «Havas» — Fransada soğuk mütemadiyen artmakta ve insanca da zayiata sebeb olmaktadır. Seine nehri buzlarla doludur. Parise hâkim tepelerde kayakçılar kaymaktadır.

Rhone tamamen donmuştur. Lyon ve Macon'da harareti derecesi sıfırın altında 17, Verone'da 23 tür.

Loire bölgesinde soğuk hakiki bir felâket tevlid etmiştir. Loire'in ortasındaki adalar tamamen su altında kalmıştır. Sakinleri hakkında endişe mevcuddur. Isere'de kar çığları Lagrave köyünü tecrid edilmiş bir hale koymuştur. Köy halkının inşesi hususi ekipler vasıtasile temin edilmektedir.

Camargne'da iki çoban ölmüştür. Diğer bazı çobanlar da kayıbdır.

Zürih gölü de dondu

Zürih 14 (a.a.) — Zürih gölünün yukarı kısmı hemen hemen tamamile donmuştur. Buzun kalınlığı iki santimetreyi bulmuştur.

Mekteblerde sıhhî vaziyet

Ankara 14 (Telefonla) — Maarif Vekâleti Ankara mekteblerinin sıhhî vaziyetini tetkik ettirmiştir. Bu tetkikler sonunda talebe arasında geçen senelere nispetle çok az hastalık olduğu tespit edilmiştir.

Bir Alman Prensesi, Amerikadan tardediliyor

Vaşington 14 (a.a.) — Adliye Nezareti, Prenses Hohenloe de Walden - burg'un Birleşik Amerika devletleri hududu haricine derhal çıkarılması için emir verildiğini bildirmiştir. Prenses, geçen cumartesi günü geceyarısından evvel Birleşik Amerika devletleri arazisini terketmek mecburiyetinde bulunuyordu. Fakat buna rağmen el'an San - Fransisco'da bulunmaktadır. Prenses avukatı vasıtasile yaptığı beyanatta kendisinin nazi casusu olduğu hakkında yapılan iftiralara kurban gittiğini ve hastalandığını söylemiştir.

Adliye Nezareti, Prensesin cuma günü San - Fransisco'daki iskân makamları huzuruna çıkacağını ve kendisinden 25 bin dolarlık bir kefalet isteneceğini bildirmektedir.

Londrada yangın bombalarına karşı mücadele

Londra 14 (a.a.) — Bütün İngilterede yangın bombalarına karşı yeni ted - birler alınmaktadır. Geceleri pek çok binaların bekçisiz bırakıldığı, boş evlerde de her hangi bir tertibat alınmadığı anlaşılmış ve üç kişi tarafından kullanılan tulumbaların da kâfi olmadığı görülmüştür. Londra mıntakasında yangın bombalarının yapacağı tahribatı asgarî hadde indirmek için en aşağı 300 bin gece gözcüsüne ihtiyac vardır. Şimdiye kadar 100 bin kişi bu iş için yazılmıştır. Yeni silâh altına alınacak efradın bir kısmı da bu vazifede kullanılacaktır.

Kudüste hür Fransızlar cemiyeti kuruldu

Londra 14 (a.a.) — Müstakil Fransız ajansının Kudüs muhabirinin bildirdiğine göre, Tel - Aviv'de bir «Hür Fransız muhibleri cemiyeti» teşekkül etmiştir. Bu cemiyetin gayesi hür Fransayı sevenleri bir araya toplıyarak General de Gaulle'ün davasına hizmet etmek ve İngiliz ordusu saflarında harbetmek istiyenlere bunu temin ederek Fransanın milletler arasındaki eski mevkiini yeniden bulabilmesi için elinden gelen her şeyi yapmaktır.

Bir Fransız vapuru tevkif edildi

Londra 14 (a.a.) — Röyter ajansının öğrendiğine göre, Montevideo'dan hareket eden 8000 tonluk Fransız Mendoza vapuru bir İngiliz harb gemisi tarafından tevkif edilmiştir. Vapur tekrar Montevideo'ya dönecektir.

Bu, Mendoza vapurunun ablukayı yarmak için yaptığı ikinci teşebbüstür.

80,000 kişilik bir İngiliz ordusu

İşgal edilen İzlanda adasını müdafaa için hazırlandı

Stokholm 14 (a.a.) — «Tass» Dagens Nyheter gazetesi, Nevyorktaki İzlanda başkonsolosu Thora'nın bir makalesini neşretmiştir. Makalede İzlandanın İngiltere tarafından işgali tavsif edilmektedir.

Bu yazıya göre halen İzlandada 80 bin kişilik bir İngiliz ordusu mevcuddur. Sahil üzerinde de kuvvetli sahil müdafaa bataryaları tesis edilmiştir.

Londraya göre Tass'ın tekzibi

Almanya ve Sovyetler arasında pek sıkı istişareler olmadığı manasına alınıyor

Londra 14 (a.a.) — Londra resmi mahfilleri Tass ajansının tekzibi hakkında hiç bir tefsiratta bulunmamakta iseler de bitaraf müşahidler tekzibin pek tabii olarak menfi bir haber olduğunu, bununla beraber bu tekzibden ticaret muahedesinin âkidleri arasında çok sıkı istişarelerin idame edilmekte olmadığı manasının çıkarılması mümkün olacağını kaydeylemektedirler.

Bulgar ajansı da tekzib ediyor

Sofya 14 (a.a.) — Bulgar ajansı, Alman kıt'alarının Bulgaristandan geçtiklerine ve bu hususta diplomatik bir teşebbüs yapıldığına dair yabancı memleketlerde yapılmış olan şayiaları tekzibe salâhiyettardır.

Bir civanmertlik!

İngiltere, Habeşistandaki İtalyan kadın ve çocuklarının tahliyesine yardım etmek istiyor

Londra 14 (a.a.) — Ortaşarktaki Amerika muhacirlerinden gelen haberlere göre Habeşistandaki İtalyan kadın ve çocuklarının akıbeti hakkında endişe hissedilmektedir. İngiliz hükûmetinin İtalyan kadın ve çocuklarının Süveyş yolile salimen İtalyaya gitmelerini teklif edeceği anlaşılmaktadır.

Arjantinde bir heyeti Kızıl derililer muhasara etti

Rio de Janeiro 14 (a.a.) — D. N. B. Bir hudud komisyonunun beş azası Venezüela hududu civarında okla müsellâh yüz kadar kızıl derili tarafından çevrilmiştir Komisyon azasından hepsinin az çok yaralandığı ve fakat mukavemete devam ettikleri bildirilmektedir. Hükûmet imdad göndermiştir. Başka komisyonların da ayni vaziyette bulunmasından korkuluyor.

Yeni yapılacak demiryolları

Ankara 14 (Telefonla) — Hükûmet tarafından yapılması tasavvur edilen yeni demiryolları için etüdlere önümüzdeki yaz mevsiminde de devam olunacaktır. Nafıa Vekâletinde bugünlerde mütehassıslardan mürekkeb bir komisyon teşkil olunacaktır. Bu komisyon yeni demiryolu hatlarımızın geçeceği sahalar üzerinde tetkikler yapacaktır.

Kısa Haberler

★ İsparta 14 (a.a.) — Bu sabah 1.30 da şehrimizde bir zelzele hisse - dilmiştir. Hasar ve insanca zayiat yoktur.

★ Budapeşte 14 (a.a.) — Stefani: Şimali Macaristanda soğuklar son günlerde yeniden şiddetlenmiş ve termometre sıfırdan aşağı 30 dereceye kadar inmiştir. Budapestede soğuk sıfırdan aşağı 15 derecedir.

★ Paris 14 (a.a.) — Stefani ajansından: Paris polisi el altından satılan takriben bir milyon franklık altın para musadere etmiştir. Yirmi franklık sikkeler 600 franga kadar satılmakta idi. Bir kaç muhtekir yakalanmıştır.

★ Belgrad 14 (a.a.) — Stefani ajansından: Prahovo - Niş hattında bir trenin üçüncü mevki vagonlarından birinin yoldan çıkması neticesinde dört yolcu ölmüş, bir çok yolcular yaralanmıştır.

İtalyan - Yunan

Atinada neşredilen Beyaz Kitab

— 1 —

Arnavudluk hududlarında İtalyan tahşidatı başlıyor

Yunanistan asker topluyor-Romadan verilen teminat, artık itimada şayan değildir!

(28 teşrinievvel 1940 sabahı, İtalyan elçisinin Yunan Başvekiline verdiği bir ültimatomla başlayan İtalyan taarruzu hakkında, Yunan hükûmeti tarafından bir beyaz kitab neşredilmişti. Bu taarruzun başlamasından çok daha evvelki tarihlerdenberi, İtalyanın Yunanistan hakkında beslediği hasmane emelleri gösteren bütün diplomatik vesikalar, İtalyan taarruzunun nasıl başladığını ve Yunanistanın bu taarruz karşısında nasıl bir vaziyet aldığını anlatan vesaikle beraber, tarih sırasile, bu beyaz kitaba dercedilmiştir.

Yunan beyaz kitabı üç kısımdan mürekkebdir. Birinci kısım, Arnavudluğun İtalyanlar tarafından işgalinden, İtalyanın harbe girdiği tarihe kadar olan müddet zarfındaki hâdiselere müteallik diplomasi vesikalarını ihtiva etmektedir. Bu devre zarfında. İtalyanın Yunanistan aleyhinde beslediği hasmane emellerin, dostluk tezahürlerile ve İtalyan hükûmetinin Yunan istiklâline ve Yunanistanın mülkî tamamiyetine hürmet edeceği yolunda mükerrer teminatla örtüldüğü anlaşılıyor. 10 haziran 1940 tarihine kadar bu usulü takib eden İtalyanın, o tarihten sonra, zevahiri bile kurtarmağa lüzum görmediğini açıkça anlâtan, bu kısımdaki vesikalardan sonra, beyaz kitab, ikinci kısmında, İtalyan tahrikâtının nasıl başladığını ve nasıl devam ettiğini gösteren vesikaları vermektedir. İtalyan tahrikâtı, Davud Hocanın katli hâdisesinden sonra, Yunanistana karşı açıktan açığa düşmanca bir mahiyet almıştır.

Nihayet, beyaz kitabın üçüncü kısmında, İtalyanın Yunanistana yaptığı anî taarruzun gene diplomatik vasikalara müstenid safahatı dercedilmiş bulunmaktadır.

Yunan beyaz kitabının en mühim ve bu günkü hâdiseleri aydınlatmak bakımından en alâkalı faslı, ikinci kısmıdır. Mussolini'nin, 10 haziran 1940 tarihinde İtalyan miletine hitaben söylediği ve İtalyanın, kendisile hemhudud başka milletleri harbe sürüklemek istemediğinden bahsettiği nutkile başlayan bu kısımda, İtalyan tahrikâtının yavaş yavaş artarak Davud Hocanın katli hâdisesine kadar dayandığını ve nihayet, Helli kruvazörünün torpillenmesi hâdisesile hâd devreye geldiğini görüyoruz. Bu günkü İtayan - Yunan harbini intac eden ültimatoma hakiki bir başlangıç telâkki edebileceğimiz bu torpillenme vak'asından sonra, İtalyanın Yunanistan aleyhindeki maksadları bütün çıplaklığile görülmeğe başlamıştır.

Yunan beyaz kitabının, Helli kruvazörünün torpillenmesini takib eden hâdiselere müteallik vesaiki muhtevi kısmı, bu günkü İtalyan - Yunan harbinin hangi şerait altında patlak verdiğini etrafile gösterdiği için, kitabın oradan itibaren nihayetine kadar ihtiva ettiği vesikaları okuyucularımıza takdim ediyoruz.)

Helli kruvazörünün torpillenmesi hâdisesinden birkaç gün sonra, Arnavudlukta çıkan Tomori gazetesi, Yunan hükûmetinin, Arnavudlar aleyhine harekete geçmek üzere aylardanberi askeri hazırlıklar gördüğünü yazmış, bu haberi, Stefani ajansı aynen iktibas etmişti. Atina ajansı, haberi tekzib etti ve bütün Yunan milletinin, her türlü karışıklıktan ve tehdidden azade, huzur ve sükûn içinde yaşadığını, Yunanistanda, hiç bir zaman ve hiç bir maksadla, müsellâh kıt'a teşkil edilmediğini izah etmişti.

Fakat, Arnavud gazeteleri ve Stefani ajansı, bu yolda haberler neşrine devam ederek, Epir'de çeteler teşkil edildiği ve Yunanistan - Arnavudluk hududuna tethiş salmak maksadile, Yunan hükûmeti tarafından bu çetelere silâh dağıtıldığını iddia ettiği için, Atina ajansı, ikinci bir tekzible, bu haberin de asılsızlığını ilân etti.

Genelkurmayın raporu

Fakat bu arada asıl askeri hazırlık ve tahşidat, İtalyanlar tarafından yapılıyordu. Beyaz Kitabın 133 üncü vesikası, keyfiyeti rakamlara müstenid bir rapor halinde şu şekilde tespit ediyor:

Ordu Genelkurmayından Başvekile

22 ağustos 1940

«İtalyan ordusunun Arnavudluk hudutlarımızda yaptığı tahşidata dair bundan evvelki raporumuza ilâveten, harekât hakkında, aşağıdaki mütemmim malûmatı arzediyorum:

1 — 18/8/1940 tan sonra, 131 inci zırhlı fırkanın, mühim bir kısmı Tiran'dan hududlarımıza doğru şu şekilde yer değiştirmiştir:

a) Bir Barsaglieri taburu (250 motosiklet - 800 nefer), otomobillerle nakledilen bir tabur (1000 nefer), 80 tank, 75 lik altı tane hava bataryası (1200 nefer). Bunlar Avlonya'dan Tepedelen'e nakledilmiş ve 20/8/1940 ta oraya varmışlardır. Nakliyat, 500 otomobil vasıtasile yapılmış, bütün malzeme ve efrad bu otomobillerle taşınmıştır.

b) Bir Barsaglieri taburu (250 motosiklet - 1000 nefer) Elbesan - Görice yolile Erseka'ya nakledilen ve oraya, bu ayın 19 u ile 20 sinde vâsıl olan 50 tank,

2 — 20/8/1940 ta, Elbesandan Göriceye 3 bataryadan müteşekkil bir ağır batarya grupu gelmiştir, Göriceye, takriben 400 de süvari gelmiş, bu suretle, bu mıntakadaki süvari kuvveti halen 1000 nefere baliğ olmuştur.

3 — Sekizinci tümenin istihbaratına nazaran, evvelce Tepedelen - Klisura mıntakasında bulunan 23 üncü tümen (7 piyade taburu, 12 hafif batarya) Ergiri - Premedi cenubuna geçmiştir.

4 — Sekizinci tümenin istihbaratına nazaran, Görice mıntakasında bulunan kuvvetlerden bir piyade taburu da, yukarıda zikredilen Barsaglieri taburundan ve 50 tanktan ayrı olarak, Ersekaya gelmiştir.

5 — Henüz teeyyüd etmiyen bir habere göre, Elbesan - Librandi mıntakasında bulunan 19 uncu tümenin tamamı değilse bile bazı kıtaatı Görice'ye doğru ilerlemektedir.

6 — 19/8/1940 ta, otomobilli 400 Alp neferinin Tiran'dan geçerek Görice istikametinde ilerledikleri haber verilmiştir. Bunlardan 200 ü Görice'ye vâsıl olmuş ve Erseka'ya doğru yola devam etmişlerdir. Diğerleri henüz muvasalat etmemiştir.

7 — Sekizinci tümen, Yunanistana karşı yakında bir istilâ hareketi yapıcağına, hatta bu hareketin, bu ayın 23 ve 25 inde vaki olacağına dair Arnavudlukta şayialar dolaştığını bildirmektedir.

Yukarıdaki malûmattan anlaşıldığına göre, İtalya, hududlarımız yakınında, evvelâ Epir istikametinde, sonra Makedonya istikametinde, taarruzi hazırlıklar yapmaktadır.»

Papagos

Yunanistan da askeri tedbir alıyor

Bu rapor üzerine, Yunan hükûmeti, muhtemel taarruzi vaziyeti karşılamak üzere askeri tedbirler almak lüzumunu duymuş ve Başvekil Metaksas, Berlin ve Romadaki Yunan elçilerine, Beyaz Kitabın 134 numaralı vesikasını teşkil eden aşağıdaki kararı tebliğ etmiştir:

23 ağustos 1940

«Arnavudluk hududumuzdaki tahşidatın devamı dolayısile, ihtiyatî bir tedbir olmak üzere, hudud kuvvetlerimizin takviyesi için, o mıntakadaki ihtiyat efradı, tam sınıf olarak değil kısmen silâh altına çağırmak mecburiyetinde kaldık. Maksad seferberlik ilânı değil, hududlarımızdaki garnizonların takviyesinden ibarettir.»

Metaksas

Roma sefirinin tahmin ve iş'arları

Aynı gün, Yunanistanın Roma elçisi Politis, Yunan Hariciye Nezaretine, aşağıdaki mektubu göndermiştir:

«Yunanistana yakında bir ültimatom verileceğinin doğru olup olmadığı hakkında, bir büyük devlet mümessili tarafından sorulan suale, Hariciye Nazırı, bu şayianın kat'iyyen aslı olmadığı ve meselenin, matbuatın faaliyet sahasına münhasır kaldığı cevabını vermiştir. Nazır, sulhan tesviye bahsinde nikbin olduğunu ilâve etmiştir. Bugünkü matbuat toplantısında, bir ecnebi muhabir de, ültimatom meselesi hakkında bir sual sormuş ve haber tekzib edilmiştir.

Size bu haberi vermekle beraber, tahrik şeklinde tefsir edilemiyecek bir teyakkuz lüzumu tavsiye etmeyi az bile görüyorum. İtalyan teminatına, esas itibarile itimadım yoktur. İstilâdan birkaç saat evvel Arnavudluğa verilen teminata pek fazla benzeyor.

Alman müdahalesi, mihverin iki azasının, önceden istişare etmediklerini ispat ediyor. Aynı zamanda şunu da ispat ediyor ki, Almanya, İtalyanın, kuvvet istimal edecek kadar ileri gitmek niyetinde olmadığını tahmin etmiştir. Bununla beraber, Alman muhalefeti, sağlam bir garanti teşkil edemez; muayyen bir askerî vaziyete bağlıdır ve ahvale göre, her an gevşeyebilir. İtalya, dinamik bakımdan, mihverde, aşağı bir duruma sahib olmakla beraber, orada vücudü gene zaruridir, bu da, İtalyan siyasetine, istismar imkânları vermektedir. İtalya, zannettiğinden daha sürekli bir harbe girmiştir ve akıbetini de şimdiden görmeğe başlamıştır. Esaslı birkaç muvaffakiyet kazanmağa âcil ihtiyacı vardır.

Diğer taraftan, İtalyan zimamdarlarının, haris projelerine engel telâkki ettikleri Yunanistan hakkındaki antipatileri, faşizmin bidayetindenberi, faşist siyasetin aşikâr ve daimî bir unsurudur. İtalya, belki de bir daha ele geçiremiyeceği bir fırsatı kaçırmaktan korkuyor. Arnavudluktaki İtalyan kuvvetlerinin mütemadiyen artırıldığını işitiyorum.

İtalya, haklı veya baksız olarak, Türk - Rus münasebetlerinin hiç de iyi olmadığını ve bu halin de, Türkiyeyi bitaraf bıraktığını zannediyor. Yunanistanın, kendisini alâkadar eden kısımlarını yıldırım sür'atile zaptettiği takdirde, bunun, herkesi bir emrivaki karşısında bırakacağı kanaatine varmış olması muhtemeldir.

İtalyanlar, İngilizlere, denizde karşı koymak niyetinde değil gibi göründüklerinden, Yunanistanın diğer kısımları, İngilizler tarafından, aynı zamanda işgal edilmek ihtimalinin arzettiği tehlikeye ne dereceye kadar ehemmiyet verdiklerini bilmiyorum.

Bütün bu sebeblerden dolayı ve şu sırada bir taarruz vukuu muhtemel görülmemekle beraber, bu taarruzun her an mümkün olduğu prensipinden uzaklaşmamak, kendi menfaatimiz noktasından, daha muvafıktır. İtalyanların taarruz hırsı, her şeyden fazla, bu teşebbüsün kolay olmadığı kanaatini azaltabilir.»

J. Politis

Harbine dair

İnönü Ansiklopedisi

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

ne bahş buyurmuşlardır.

İnönü Ansiklopedisi 14-16 cild olacaktır. Buna altı cidlik «Larousse de XX. e Siecle» esas teşkil edecektir. Millî tarih ve coğrafyamızla kültürümüze taallûk eden kelimeler haric olmak üzere bütün has isimler, ilim mevzuları ve terimler hakkındaki malûmat bu eserden tercüme edilecek, Türkiyeye ve Türklüğe, şark ve islâm kültür ve tarihine aid kelimeler de ehemmiyetlerile mütenasib ölçülerde ve eserin tertibindeki nispet muhafaza edilmek şartile yeniden telif olunarak ilâve edilecektir.

İnönü Ansiklopedisinin vücude getirilmesine emeklerini verecek salâhiyetli azadan mürekkeb heyetin reisliğini Çankırı meb'usu Hüseyin Cahid Yalçın ve umumî kâtibliğini de İstanbul mebusu İbrahim Alâeddin Gövsa deruhde etmişlerdir.

Maarif Vekili Hasan Âli Yücelin reisliğinde ilk toplantısını yapan hazırlık heyeti çalışmalarını tanzim ve tertibi - nie aid esas kararları vermiş ve bu kararların tatbikına geçilmiştir.

Negüs diyor ki:

(Baştarafı 1 inci sahifede)

ğını söyledi ve İtalyanlara karşı Ha - beşistanda başlıyan isyanın inkişaf etmekte olduğunu ilâve etti.

İmparator sözlerine şöyle devam etti:

«— Memleketime ihanet eden eski müttefiklerim İtalyanların günleri sayılıdır. Onlar memleketimizde güzel yollar yapmışlardır. Fakat tebaamdan binlercesini öldürmüş veya esaret altına almışlardır. Fakat bütün bunlar Habeşlilerin cesaretini kıramamıştır. Habeşistanın kurtulacağı ve adil ve meşruti bir hükûmetin kurulacağı bugün yakındır. Geceleri hususî bir ses çıkararak Gojjam tepelerini inleten 44 davul benim tebaama yakın olduğumu bildirmektedir.

Davullarımın sesini tanıyan ve bugün İtalyanlarla birlikte harbetmek mecburiyetinde kalan eski askerlerimden yüzlercesi kıt'alarından kaçarak sadık kumandanım Ras Mongashanın Gojjam tepesine diktiği bayrağın altına koşmaktadır.»

İmparator, son günlerde Habeşistan hududunda, hayatlarını tehlikeye koyarak kendisini görmeğe ve hizmetlerini arzetmeğe gelen bir çok Habeş reislerine rasladığını ilâve etti.

Hadiseler Arasında FELEK

Yeni bir icad

İcad mı istersiniz? Nasreddin Hocanın kar helvasından tutun da Con Ahmed Beyin devridaim makinesine kadar her devirde her türlü icada tesadüf edilir. Fakat bir türlü şu insan oğlunun şuna buna çatmadan rahat rahat oturmasına bir çare bulunamaz.

Biyolojiye dair yeni bir eser okudum. Onun rivayetine göre şimdiki insan, yani siz ve biz ancak 50 bin senelik bir mahlûkmuşuz. Halbuki biz biz olmadan evvel, yani «hücre» halinden kurbağa yavrusu şekline, ondan balığa, balıktan kertenkeleye, ondan kuşa, kuştan yarasaya, yarasadan insan azmanına ve ondan da insana dönmeden evvel, bugünkü şekilde değilmişiz. İnsanlık yaşımızı 50 bin sene tahmin edenler, menşeimiz olan hücrenin bugünkü şekle gelinceye kadar geçirdiği istihale devresini iki milyon sene olarak takdir ediyorlar.

Başkalarını bilmem ama ben kendi hesabıma, adam olmak için bu kadar zaman sarfedişimden utandım:

Hâdisata bakıp da:

— Biz neden hâlâ insan olamadık? diye teessüfe hacet yok. Bugünkü kılığımıza gelmek için iki milyon sene geçerse beşeriyetin insanı kâmil haline gelmesi için kaç fırın dolusu ekmek yemesi lâzım geleceği derhal kavranabilir.

Lâfın ucunu kaçırdım. Ben bunu anlatacak değildim. Niyetim, yeni bir keşiften bahsetmekti.

İşte bu ancak iki milyon senede adam olanlardan birisi vinyilit isminde yeni bir cisim icad etmiş. Bu madde suya sabuna dayanıyor, sıcağa soğuğa tahammül ediyor ve istenilen kılığa sokuluyormuş. Üstelik bir tarafından baktığınız zaman öbür tarafı da görülecek kadar şeffafmış. Bundan şimdi kundara, elbise, şapka, çanta, ev eşyası, sofra takımı filân yapmaya başlamışlar.

Kundura yapılırsa pek rağbet kazanamaz sanırım. Çünkü -ben de dahil olduğum halde- birçoğumuz çorab deliklerimizi, kunduraların ketumluğuna emanet ederiz! Bu ortadan kalktı mı, hangisi delik, hangisi yamalı çorab giyiyor, birer birer görünür.

Para çantasına gelince; buna hiç kimse yanaşmaz. Çünkü bir Arab darbımeselinin:

«Paranı, fikrini ve mezhebini gizle!»

Dediği gibi, halk parasını saklamayı âdet edinmiştir! İçi görünen keseye akçe koymaz.

Şeffaf elbise bahsi kadınları alâkadar etmese gerek. Çünkü onlar zaten en giyinilecek yerlere hemen hemen uryana çeyrek kala bir kılıkla geliyor! Erkekler ise, mintanından hilâli gömleğine kadar her tarafı gösteren bir urbadan -şüphe yok- hoşlanmıyacaklardır.

O halde bu her tarafı gösteren cisimden ne yapmalı?

Ev yapmalı efendim, ev! Bakın o zaman sinema, tiyatro, kazino, kahve, bar, kumarhane, konser gibi yerlere kimse gider mi? Hep pencerelere toplanıp komşunun eksiğini gediğini, karı kocanın nasıl kavga ettiklerini, sofrada neler yiyip, neler içtiklerini; hizmet kısmının efendilere ne gibi azizlikler ve zararlar yaptıklarını seyredip mest olurlar.

Ve bana sorarsanız bu aşikârlık evlerimizin dirlik düzenliği bakımından belki pek hayırlı bir şey olur.

— Aman görürler! diye herkeste bir derlitopluluk, bir rabıtalılık belirir.

Lâkin, bir de bunun aksi var. Malûm ya:

— Kişi refikinden azar!

— Üzüm üzüme baka baka kararır!

Diye darbı meseller vardır. Ya doğru dürüst, rahat rahat oturan aileler, komşunun evinde görülen hırpanilikleri görüp imrenir de ona benzerlerse nice olur halimiz!

Bırak bizi efendim! Çorabımızdan sofra-mıza, mintanımızdan yatağımıza kadar biz örtülü kalalım. Nemiz meydanda ki, onları açığa vuralım?

Bugünkü insanın en rahat ve teselli verici imkânı, olduğu gibi değil, istediği gibi görünebilmesidir.

Almıyalım elinden bu kozunu da!

B. FELEK

Türk - Fransız ticaret anlaşması

Ankara 14 (Telefonla) — Müddeti ay başında biten Türk - Fransız ticaret anlaşmasının muayyen bir müddet için temdid olunması kararlaştırılmıştır.

İsveçle ticaret müzakeresi

Ankara 14 (Telefonla) — İsveçle hükûmetimiz arasında yapılmakta olan ticaret ve klering anlaşması müzakerelerine yakında başlanacaktır.

Sovyetler - Bulgar müzakereleri

Sofya 14 (a.a.) — D. N. B ajansı bildiriyor:

Sovyet - Bulgar ticaret görüşmeleri hakkında alınan malûmata göre, ezcümle karşılıklı kontenjanların arttırılması meselesi müzakere edilmekte - dir

Velhasıl

İstanbul radyosu?

Ankara radyosu -hele geceleri- anlaşılmaz hale geliyor.

Alman işgalinden sonra kuvvetlenmiş olduğu görülen Paris radyosunun iz'açlarından başka, menşei bilinmiyen bir takım parazitler memleketsinin İstanbul ve daha ilerilerde işitilmesine ciddî engel olmaktadır.

İstanbul radyosunun mutavassıt bir istasyon olarak tekrar işletilmesini hükûmet derpiş etmiş. Hattâ sonbaharda açılacağı da söyleniyordu.

İdarî sebeblerle geciktiğini tahmin ettiğimiz bu teşebbüsün tahakkuku ve İstanbul radyosunun -her bakımdan- gerek dahili, gerek harici propaganda bakımından tekrar çalıştırılması ciddî surette temenni edilmektedir.

İstanbul istasyonunu çalıştırmalıyız.

«CUMHURİYET» İN EDEBÎ ROMANI: 29

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

Otomobil kazasından sonra teşekküre geldiği zaman da, avdette vedalaşırken gene bu korkuyla sarsıldığını hatırlıyorum, Bu gün de gene ayni hal içindeyim. Halbuki o eski çekingen, vahşi adam birdenbire nasıl değişti! Bu değişiklik nasıl oldu?

Ben de pek farkında değilim... Yalnız şunu anlamış bulunuyorum: O eski uzak, haşin, kadın düşmanı yerine bu gün, iyi bir dost, arkadaş kazanmış olduğumu... O adam ki bir zamanlar bana tesadüften adeta sıkılmış, vahşileşmişti. Birdenbire nasıl böyle kendiliğinden geldi, kendiliğinden benimle dostluk tesis etmek için bahaneler buldu? Buna hâlâ hayretteyim.

Onu seviyorum. Hem de günden güne daha müthiş bir şekilde. Eğer bende bir değişiklik varsa o da bu sevgile dolup taşmakta olmakhğımdır. Onu ilk gördüğüm gün sevmiş olacağım. Evet, şimdi değil, ilk gördüğüm gün... Sonra, sonra bu sevginin daha kuvvetlendiği muhakkak. Şimdi ise parmağımın gösterdiği her hangi bir yere arkasından sürüklenebilirim. Ondan başka hiç bir şey düşünmüyorum, hiç bir şey...

Bu on beş gün içinde onda da değişiklikler oldu, bana karşı lâkayd olmadığıma eminim. Gözlerime baktığı zaman gözbebeklerinde bir kıvılcım tutuşuyor, Dudaklarının kısıldığını, yüzünün sarardığını görüyorum.

Dolaşmalarımızdan birinde Beyazıd meydanında kahvede dinlenirken meydanın güzelliğinden şundan bundan konuştuktan sonra birdenbire bana şöyle demişti:

— Siz hayatımda arkadaş, dost olarak yakından tanıdığım ilk kadınsınız. Belki de gülünç bulacaksınız. Fakat hakikat budur. Evvelce de söylemiştim. Âlem bir kadın yüzünden büyük felâkete uğramış. Ben o zaman dünyada yokmuşum bile.. Fakat bu vak'anın bedbaht ettiği insanları tanıdım. Onlardan ailemize ihanet ederek bir kaç kişinin birden ölümüne sebeb olan bu kadının hikâyesini dinledim. Bir başkası çılgın arzularına kapılarak işlediği hatayı değil, başkalarını, kendisini de feda ederek ödeyen bu kadını belki mazur görebilirdi. Fakat ben ondan, hatta akrabam olduğu halde nefret ettim ve onun bütün hemcinslerinden.. Bununla beraber şimdi daha makul düşünüyorum. Asıl tuhafı ailemi felâkete sürükliyen kadını bile öfkesiz, kinsiz andığım zamanlar oluyor.

Bu sözlerden sonra derhal bahsi değiştirmişti. Bana gelince hayretler içindeydim. Gene de zaman zaman kendi kendime düşünüyorum: Şimdiye kadar hiçbir kadına yaklaşmamış bir adam, el değmemiş genc bir kız gibi saf ve temiz kalmış bir erkek.. Bu bana olmıyacak bir şey gibi görünüyor. Bununla beraber işte bir erkek ki hakikat olduğunu gizlemiyor.

Mimar Rıza eğer Hüseyin gibi çekingen, utangac bir erkek tipi olsaydı o kadar şaşırmazdım. Hem belki Hüseynin bile hayatında şöyle böyle geçmiş kadınlar vardır. Nasıl oluyor da Rıza gibi hâkim tavırlı, atılgan, her hareketile tam bir centilmen ol

SPOR

Kulüb değiştiren futbolcular

Yeni talimatnamenin fena neticeleri yavaş yavaş anlaşılıyor

Beden Terbiyesi umumî müdürlüğü tarafından hazırlanan ve halen tatbik edilmekte olan kulüb değiştirme hakkındaki talimatnamenin fena neticeleri yavaş yavaş ortaya çıkmağa başlamıştır. Son haftalarda yapılan lik maçlarını tetkik edecek olursak bir çok takımların bir iki gün içinde kadrolarını yeni aldıkları oyuncularla takviye etmiş olduklarını görmüş oluruz. Kulüblere ve dolayısile futbolculara büyük kolaylıklar temin eden talimatnamenin bu tecrübe devresi biraz daha devam edecek olursa, öyle garib hâdiselerle karşı karşıya kalacağız ki, bunu izah için ufak bir misal kâfi gelecektir.

Bir kulüb isterse, her hafta takımını yeni oyuncularla takviye ederek sahaya çıkabilecektir. Bunun için yalnız biraz maddî fedakârlığa katlanması icab etmektedir.

Nitekim mıntaka merkezimizi bu gün en çok meşgul eden mesele de kulüb değiştirme işidir. Talimatnamenin bahsettiği bu kolaylıktan istifade eden kulüb idarecileri gözlerine kestirdiği bir futbolcuyu kendi kulüblerine almakta müşkülât çekmemektedirler.

Şayet kulübler arasında hususî anlaşmalar yapma yolu bulunursa, meselâ bir gün Galatasaray, Fenerbahçeye oyuncu verecek, Fenerbahçe ayni suretle Galatasarayı takviye edecek, hulâsa bir mekik dokuma demek olan bu vaziyet bütün kulüblere sirayet ederse bu karışıklığın içinden kim çıkacaktır?

Bu gün kulüb idarecilerini meşgul eden tek mesele, bu dolambaçlı alış verişle uğraşmaktır.

Yeni talimatnameden istifade ederek durup dinlenmeden bu kulüb değiştirme, sporcu ruhu ve kulüb sevgisini tamamile ortadan kaldırmıştır. Eski amatörlüğün aynen iadesine imkân olmamakla beraber bu günkü kargaşalığa mâni olmak için ne yapacağız?

Beden Terbiyesi umumî müdürü Cemil Tanerin bizzat bizar olduğu bu meseleyi kökünden halledeceği günler her halde uzak olmasa gerektri.

B. K.

Tecrübesiz güreşçiler arasında müsabakalar yapılacak

İstanbul bölge güreş ajanlığından:

19/1/941 pazar günü (kafakol, burgu) namı altında tecrübesiz güreşçiler arasında bir güreş müsabakası tertib edilmiştir.

1 — Müsabaka, İstanbul Güreş kulübünün Fatihteki salonunda yapılacaktır.

2 — Tartı 12 - 13 e kadardır.

3 — Müsabaka tam saat 14 te başlıyacaktır.

4 — İki kilo tolerans vardır.

5 — Hakemler: Sedad Şahin, Ahmed Gürkan, Vefik Gürkanlar, Refik Bülülmez, Yusuf Aslan, Reşad, Saim Arıkandır.

6 — Hakem kursuna devam etmekte olan hakem namzedleri de bu müsabakada staj göreceklerdir.

Sakarya koşusu

İstanbul bölgesi atletizm ajanlığından:

Sakarya koşusu 19/1/941 pazar sabahı saat 10,30 da Şişli sırtlarında 3500 ve 6500 metre üzerinde yapılacaktır. Atletlerin saat 9,30 da numara almak üzere Şişli Tramvay deposunda hazır bulunmaları lâzımdır. Vaktinde müracaat etmiyenler müsabakaya girmek hakkından mahrum kalırlar.

Kız mektebleri arasında

Kız mektebleri arasındaki voleybol şampiyonasına Eminönü Halkevi salonunda devam edilmiştir.

Birinci maç: Kandilli lisesi takımı 15 - 12, 15 - 3 sayı ile Şişli Terakki lisesini mağlûb etmiştir.

İkinci maç: Erenköy lisesi takımı 12 - 15, 15 - 9, 15 - 13 Boğaziçi lisesi takımına galib gelmiştir.

Merkez istişare heyeti

Beden Terbiyesi müdürlüğü merkez istişare heyeti ayın yirmisinde Ankarada toplanacaktır. Bu toplantıda bilhassa bütçe meselesi konusulacaktır.

Brezilya 300 Yahudiyi kabul etmiyor

Rio de Janeiro 14 (a.a.) — Japonyadan gelen Montevideo Maru ismindeki Japon gemisinde bulunan 300 Yahudi karaya çıkmaktan menedilmişlerdir. Bunların ekserisi Rusya yolu ile Polonyadan Japonyaya kaçan Leh, Çek ve Almanlardır. Brezilya memurları bunların pasaportlarını muntazam bulmamışlardır. Ayni vapurla bir Japon ticaret heyeti de gelmiştir.

ASKERLİK İŞLERİ

Yoklamaya davet

Fatih Askerlik şubesinden:

1 — Bu yıl askerlik çağına girmiş 337 doğumluların ilk yoklamasına 15 ikincikınun 941 çarşamba günü başlanacaktır.

2 — 337 doğumluların ilk yoklaması aşağıdaki şekilde nahiye nahiye yapılacaktır.

A — 15 ikincikânun 941 den 28 ikincikânun 941 e kadar Fatih nahiyesinin 337 doğumluları.

B — 29 ikincikânun 941 den 11 şubat 941 e kadar Samatya nahiyesinin 337 doğumluları.

C — 12 şubat 941 den 25 şubat 941 e kadar Şehremini nahiyesi 337 lileri.

D — 26 şubat 941 den 31 mart 941 e kadar Karagümrük nahiyesi 337 lileri.

E — 12/3/941 den 25/3/941 e kadar Fener nahiyesi 337 lileri.

F — 26/3/941 den 8/4/941 e kadar Eyüb merkez nahiyesi 337 lileri.

K — 9/4/941 den 22/4/941 e kadar Rami ve Kumkapı nahiyeleri 337 lileri.

3 — Nahiyelere mensub 337 lilerin günlerinde şubeye müracaatleri mecburidir.

4 — Getirecekleri vesikalar hakkında fazla tafsilât şube kapısındaki ilânlardan öğrenilerek yoklama esnasında vesikaları tam olarak getireceklerdir.

5 — 337 lilerin yoklamasile beraber doğum doğum ihtiyat erat yoklaması da aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

A — 15 ikincikânun 941 den 17 ikincikânun 941 e kadar 312 doğumlular.

B — 20 ikincikânun 941 den 22 ikincikânun 941 e kadar 313 doğumlular.

C — 23 ikincikânun 941 den 27 ikincikânun 941 e kadar 314 doğumlular.

D — 28 ikincikânun 941 den 30 ikincikânun 941 e kadar 315 doğumlular.

E — 31 ikincikânun 941 den 5 şubat 941 e kadar 316 doğumlular.

6 — 317 - 332 doğumluların yoklamaları ayrıca ilân edilecektir.

7 — Gerek 337 lilerin ve gerekse ihtiyat erat yoklamaları cumartesi günleri haric her gün sabahtan öğleye kadar devam eder. Öğleden sonra müracaat kabul edilmez.

8 — İhtiyat eratın getireceği vesikalar ve müracaat yolu şube kapısındaki ilânda yazılıdır. Vaktile öğrenilmesi.

***

Bakırköy Askerlik şubesinden:

1 — Bakırköy Askerlik şubesinde kayıdlı 337 doğumlu mükelleflerle 312 ilâ 332 (dahil) doğumlu ihtiyat eratın senelik yoklamalarına 16 ikincikânun 941 gününden itibaren başlanarak 15/3/941 tarihinde nihayet verilecektir.

2 — Yoklamalar her gün sabahleyin saat 9 dan 12 ye kadar devam edecektir. Köylere aid yoklamalar tayin edilecek yerde alâkadar memurlar tarafından yapılacaktır.

3 — 337 doğumlular yoklamanın bidayetinden nihayetine kadar şubeye müracaat edebileceklerdir. İhtiyat eratın yoklama günleri de aşağıda gösterilmiştir.

4 — Yoklamaya gelecekler nüfus hüviyet cüzdanlarile gelmelidirler. Tahsilde bulunanlar tahsil durumunu tevsik edecek her er mesgulivetini gösterir muteber vesaikle müracaat edecektir.

5 — Yoklama müddeti zarfında kanuni mazereti olmadan yoklamaya gelmiyenlerle, mümessil, muhtarlar ve resmi, hususi daire ve müesseselerle fabrika, şirketler ve sairede müstahdem olanları yoklamaya göndermiyen âmirler hakkında kanunun ceza ahkâmı tatbik olunacaktır.

Yoklamanın yapılacağı günler:

Doğumlular			
312 - 313	16 - 18	kânunusani	941 günleri
314 - 315	20 - 22	»	»
316 - 317	23 - 25	»	»
318 - 319	27 - 31	»	»
320 - 321	1 - 7	şubat	»
322 - 323	8 - 13	»	»
324 - 325	15 - 20	»	»
326 - 327	21 - 25	»	»
328 - 329	26 - 28	»	»
330 - 331	1 - 6	Mart	»
332	7 - 15	»	»

DİKKAT!
MARMARA
Sineması:
Bayramda Türkiyede emsali vaki olmamış izdihamlarla seyredilen yarım asırdanberi eşi görülmemiş
BALALAYKA
Sinema dünyasının mucizeli filmini
İSTANBUL CİVAR SEMTLERİNDEKİ SAYIN HALKININ da
Türkiyenin abidevî muhtesem salonlarında seyretmek zevkini temin için
Bugünden itibaren 2 nci HAFTA
Gösterileceği ilân olunur.
Matineler: Tam 1,30 - 4 - 6,30
Suare 9 da

Millî - Alemdarda
BUGÜN
1941 yılının ibretle göreceği muazzam film.
Bugünkü medeniyetin kurulusundaki müthiş fedakârlıklar... İlk buhar makinesinin keşfi... Medeniyet uğrundaki büyük kahramanlıklar...
ALİCE FAYE ve RİCHARD GREEN
in
Her Türk genci bu filmi görmelidir!
Harikalı bir kudretle yaşattıkları:
MEDENİYET KÖPRÜSÜ
Bu film şerefine
Programa Mister M O T O'nun
Bütün dünyanın tüylerini ürperten
CANAVAR ADAM
ilâve olunmuştur.

ŞEHİR TİYATROSU
TEPEBAŞI D R A M KISMINDA
Akşam saat 20,30 da
ABDAL
SON HAFTA
***
Beyoğlu İstiklâl caddesi
KOMEDİ KISMINDA
Gündüz saat 14 te
ÇOCUK OYUNU
Akşam saat 20,30 da
PAŞA HAZRETLERİ
SON HAFTA
*
Beyoğlu H A L K Sineması
Bugün saat 11 de, gece 20 de
1 — KATRACA MUHAREBELERİ
(Türkçe)
2 — ATEŞ BÖCEĞİ

ŞARK (Eski Ekler) SİNEMASI
Önümüzdeki C U M A matinelerden itibaren
Meşhur Rus edibi ALEKSANDR PUŞKİN'in eserinden iktibas edilen MUAZZAM BİR FİLM ABİDESİ
ARABACININ KIZI DUNYAŞKA
(Aşk ve Hayal)
Filmini gösterecektir. Oynayanlar:
HEİNRİCH GEORGE - HİLDE KRAHL
Bu, filme alınan bir şaheser... Dehakâr bir temsil... Heyecanlar yaratan kudretli bir faciadır..,
1940 beynelmilel film kongresinde birinci mükâfatı kazanmıştır.

Beşiktaş SUAD PARK Sinemasında iki Türkçe şaheser birden
1 - ZORLA TAYYARECİ
E R L İ S tarafından
2 - GÜNAHSIZ KATİLLER
SİLVİA SİDNEY tarafından

YENİ ESERLER

İstanbuldan Holivuda dört çocuğun heyecanlı yolculuğu

«Yedi Gün» tarafından neşredilen «İstanbuldan Holivuda» Çocuk Edebiyatı kütübhanemizi zenginleştiren bir eserdir. Tek basına Okyanusu aşmaya çıkan dört çocuğun İstanbuldan Amerikaya kadar heyecanlı yolculuğunu anlatan bu kitab Hikmet Feridun tarafından yazılmış ve dört renkli kanak içinde, bir çok resimlerle süslü olarak basılmıştır. Fiatı 25 kuruştur.

Orhan Çakıroğlu

On beş günde bir çıkmakta olan Orhan Çakıroğlunun «Bu cesed kimin?» isimli olan 5 inci sayısı da çıktı.

Her kitab tam bir romandır ve fiatı 10 kuruştan ibarettir. Semih Lûtfi Kitabevi.

Büyük bir musiki ziyafeti... Sonsuz bir nes'e bayramı... İçli bir aşk serenadı.,, Kuvvetli bir heyecan fırtınası olan
AŞK SERENADI
Fransızca
Billur sesli GRACE MOORE
Neş'e haliki MELWİN DOUGLAS'in
Son zaferidir.
Yarın akşam L Â L E'nin de
Şeref gecesi olacaktır.

Şehzadebaşı BUGÜN Matinelerden itibaren
FERAH MASKELİ "12„ LER
Sinemada. Telefon: 21359
15 seri 31 kısım HEPSİ BİRDEN
Ayrıca: PARAMUNT (Havadisleri) TÜRKÇE (Gelecek program) ASKIN ZAFERİ Sencnin şaheseri

TAKSİM SİNEMASINDA
BUGÜN matinelerden itibaren 2 büyük film birden
1 — ŞARK sinemacılığının büyük bir muvaffakiyeti olan
BEYAZ ESİRE
(H a l i m e)
TÜRKÇE SÖZLÜ FİLM
2 — B O R İ S K A R L O F ve B A S İ L R A T H B O N'un şaheseri
LONDRA KALESİ
Tarihi ve cinai bir film
Her iki filmi kaçıranlara son fırsat.

Filmciliğimizin son şaheseri
KIVIRCIK PAŞA
Baş rollerde: SAİD - HALİDE - YAŞAR - TALAT - VEDAD - REFİK KEMAL - REŞİD - MUAZZEZ - NECİLE - BEATRİS - FAHRİYE - SEHER
Yakında ilk gösterilişi: fevkalâde olarak Ankarada
HALK ve SUS Sinemalarında
Eser: SERMED MUHTAR — Prodüksiyon: HALİL KÂMİL FİLM STÜDYOSU

MEVSİMİN EN ÇOK BEĞENİLEN FİLMİ
BRODWAY MELODİ 1940
ELEANOR POWEL - FRED ASTAİR
Gördüğü harikulâde rağbet üzerine
MELEK SİNEMASINDA Daha birkaç gün temdid edilmiştir.

Bugün Matinelerden itibaren
Gedikpaşa AZAK
Şehzadebaşı TURAN
Sinemalarında Büyük GALA MÜSAMERESİ
Bu mevsimin en çok beğenilen ve en güzel filmi olan
KALB SIZILARI
CARROL LOMBARDE - CARRY GRANT
ve KAY FRANCİS
Seven ve sevilenlerin filmi, baştanbaşa bir şiir olan bu filmi müşterilerimize bilhassa tavsiye ederiz. İlâve olarak:
TURAN'da POLİS AVCI TABURU
ROBERT LEVİNGTON
AZAK'da ŞİMAL KURDLARI
RİCHARD ARLEN

Viyana Valsler Kralları
YOHAN ŞTRAUS ve Oğulları YOHAN ve JOZEF'in
Hayatlarını gösteren ve Beyoğlunda herkesin takdirini kazanan
ÖLMEYEN VALSLER
Filmi B U G Ü N matinelerden itibaren, ayni zamanda
ÇEMBERLİTAŞ Sinemasında
Gösterilecektir.
Ayrıca: NEŞELİ SAHA
LUCİEN BAROUX - BETTY STOCKFELD
Prgorama ilâveten: Paramunt Jurnal yeni harb ve dünya haberleri.

RADYO

Bu günkü program

15/1/941 çarşamba

8,00 Program	18,30 Konuşma
8,03 Haberler	18,45 Çocuk saati
8,18 Müzik (Pl.)	19,15 Müzik
8,45 Yemek listesi	19,30 Haberler
★	19,45 Müzik
12,30 Program	20,15 Rad. Gazetesi
12,35 Şarkılar	20,45 Fasıl heyeti
12,50 Haberler	21,10 Konuşma
13,05 Türküler	21,25 Müzik
13,20 Orkestra	21,45 Bando
★	22,30 Haberler
18,00 Program	22,45 Caz (Pl.)
18,03 Caz (Pl.)	23,30 Kapanış.

Nikâh merasimi

Trabzon meb'usu Bay Hasan Sakanın oğlu Sami Saka ile armatörleri - mizden Bay Lûtfi Yelkencinin kızı Nesimenin nikâhları evvelki gün Beyoğlu Nikâh memurluğunda akdedilmiştir. Tarafeyne saadetler temenni eyleriz.

İrtihal

Ziraat ve Baytar Fakültesinin üçüncü sınıf talebesinden Urfa meb'usu General Ahmed Yazgan torunu, emekli veteriner albay Osman Yüceyalçının oğul ve Haydarpaşa lisesi 11 inci sınıf talebesinden Kayhan Yüceyalçının kardeşi Orhan Yüceyalçın henüz yirmi üç yaşında olduğu halde mektebinin kimya lâboratuarında mesai esnasında havagazinden tesemmüm ederek vefat etmiştir.

Mevlâ rahmet eylesin ve kederli ailesine sabırlar ihsan buyursun.

***

Doktor Emin İnalın kardeşi Ahmed İnal 33 gibi daha çok genc yaşta hayata gözlerini kapamıştır. Kederli ailesine ve kardeşine uzun ömürler ve sabırlar dileriz.

***

Eski mülkiye kaymakamlarından müteka id merhum Bay Ahmed Hamdi oğlu, Kemal Film sahiblerinden Şakir Sedenin ve Tramvay ve Elektrik idaresi mühendislerinden Süleyman Sedenin kardeşleri, memleketimizde ilk milli filimciliği tesis eden kıdemli filim tüccarlarından KEMAL SEDEN dün ani olarak vefat etmiştir.

Cenazesi bu gün saat 11,30 da Beyoğlunda İstiklâl caddesinde Karlaman karşısında 373 No. lı Banka hanındaki evinden kaldırılarak saat 12 de Kasımpaşadan vapurla Eyübe nakledilecek ve namazı Eyübde kılındıktan sonra medfeni mahsusuna defnedilecektir. Mevlâ rahmet eylesin.

***

Filimcilik Türk Anonim şirketi (Fitaş) müdürlerinden Sezai Ural ile Toprak Mahsulleri Ofisi ajans şefle - rinden Ziya Uralın büyük validesi Bayan RÜZEDA vefat etmiştir. Cenazesi bu gün Bostacı Yenimahalle, Dere sokak 4 numaralı evinden kaldırılarak ve namazı Kadıköyde Osmanağa camiinde öğle namazını müteakib kılındıktan sonra Üsküdar şehidliğine defnedilecektir. Mevlâ rahmet eylesin.

BUGÜN
Matinelerden itibaren
ALKAZAR
Sineması
Columbia Film Şirketinin 940/41 senesi için yaptığı bir şaheser olan
ZAFERE UÇUŞ

Büyük artist
JACK HOLT'in
En çok muvaffak olduğu ve baştanbaşa heyecan ve sergüzeşt dolu harikalar filmi.

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* 63 Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

Benden gizlenen bir hâdise vardı. Belki de Edit, nevmidane bir işe teşebbüs etmişti. Zaten dün, ancak tehlikeli bir iş tasarlayan insanlarda görülür nev'inden azimli bir hali ve müztehzi bir kendine güvenişi vardı! Evet, öyle olacak: Kondor'un peşinden dörtnala gittim, belki garda yetişirdim.

Fakat sonra düşündüm ki, Kondor her halde gitmiyordu. Eğer yeni bir şey varsa, bana haber vermeden gitmezdi. Be ki, kışlaya, benim için bir pusla bırakmıştı. Bensiz ve benim aleyhime hiç bir şey yapmazdı. Beni her halde terketmezdi. Çabucak kışlaya avdet etmek lâzımdı. Muhakkak ki, kışladaki odamda onun bıraktığı bir puslayı bulacaktım. Belki de bizzat kendisini bulacaktım.

Kışlaya varınca atı ahırına bıraktım ve gevezeliklere, tebrüklere yakalanmamak için, ahıra bitişik merdivenden odama çıktım. Odamın kapısı önünde, Kusma beni bekleyordu. Endişeli yüzünü, sarkık omuzlarını görünce, bir fevkaladelik olduğunu derhal anladım. Korkakça bir tavırla, odamda, sivil bir zatın beklediğini haber verdi. Adam o kadar ısrar etmiş ki, geri çevirememiş. Kusma, odama hiç kimseyi sokmamak üzere benden, kat'î emir almıştı. Korkusu bundandı. Ben, ona çıkışacağım yerde şen bir tavırla «Pekâlâ!» diyerek hızla kapıyı açınca, bu korku hayrete inkılâb etti Çok şükür! Kondor gelmişti. Bütün vaziyeti bana anlatacaktı.

Kapı açılınca, Kusna'nın, sıcaktan dolayı pancorlarının örttüğü karanlık odanın öbür ucunda bir gölgenin ayağa kalktığını gördüm. Samimî bir tavırla ilerliyordum ki, birdenbire, bu adamın Kondor olmadığını farkettim. Bir başkasıydı, hem de orda göreceğimi hiç tahmin etmediğim birisi: Kekesfalva. Odanın içi daha karanlık olsaydı, onu, ayağa kalkışındaki ve eğilişindeki çekingen edasından, bin kişi arasında, gene tanırdım. Söze başlamadan evvel hafifce öksürdüğü zaman, sesinin müteazvi, müteessir ahengini de tahmin etmiştim.

— Odanıza bu şekilde, ziyaretimi haber vermeden girdiğim için beni mazur görünüz, teğmen dedi. Doktor Kondor, size, selâmlarını getirmemi ve arabayı durdurmadığından dolayı kusuruna bakmamanızı söylememi rica etti de.. Viyana sür'at katarına binmek için gara daradar yetişti.., Onun için, pek müteessif olduğunu size söylememi benden rica etti... Odanıza kadar çıkmak cesaretini o sebeble gösterdim.

Başı, görünmez bir boyunduruk altındaymış gibi eğik, karşımda ayakta duruyordu. Kemik gibi mücellâ kafası, boşlukta pırıldıyordu. Duruşundaki pek beyhude, ifratlı mahviyet beni sinirlendirmeğe başlamıştı. Müphem bir üzüntü duyuyordum. Bu dolambaçlı, mütereddid cümlelerin arkasında, hiç şüphesiz, sarih bir maksad vardı. Kalb hastalığına müptelâ bir ihtiyar, üç kat merdiveni, sırf alelâde bir selâmın hatırı için tırmanmazdı. Bana bu selâmı, telefonla da pekâlâ söyleyebilir, yahud ertesi günü beklerdi. Kendi kendime: «Dikkat, dedim, bu Kekesfalva, senden gene bir iş istiyor. Bir kere daha, böyle karanlıklardan önüne çıkıvermişti. Lâkırdıya bir dilenci gibi başlıyor, sonra, rüyanda gördüğün cinin, merhametli delikanlıya yaptığı gibi, sana arzusunu zorla yükleyecek! Sakalını ele verme, kanma! Hiç bir şey sorma, hiç bir sual sorma ve onu bir an evvel gönder, gitsin.»

Fakat karşımdaki adam, tevazula eğilmiş duran bir ihtiyardı. Bu hasta ihtiyarı, terbiyesizce kapı dışarı etmek doğru olmayacağını düşündüm. Binaenaleyh, bütün tecrübelerime rağmen:

— Çok naziksiniz Mösyö Kekesfalva. Buraya kadar yoruldunuz. Cidden çok lûtufkârsınız! Lûtfen oturmaz mısınız?

Cevab vermedi. Galiba iyi işitmemişti. Fakat, yaptığım hareketi olsun anlamıştı. Kendisine uzattığım iskemlenin kenarına, mahcubane ilişti. Derhal şöyle düşündüm: «Gençliğinde, ecnebileri ziyarete gittiği zaman, her halde bu şekilde oturmuştur.»

Yavaş yavaş, merasimle, gözlüğünü çıkardı, sonra mendilini aldı, camları silmeğe başladı. «Aman, azizim, diye tekrar düşündüm, işin farkındayım, senin usullerini bilirim, dalaverelerin malûm. Bunu, vakit kazanmak için yaptığını biliyorum. Lâkırdıya başlamamı, sana sualler sormamı istiyorsun, beklediğin sualleri de biliyorum. Edit'in haki katen hasta olup olmadığını, seyahatin niçin geçiktirildiğini sormamı istiyorsun. Fakat tetikteyim. Konuşmak istiyorsan, lâfa sen başla bakalım! Ben, tek adım ileri atacak değilim! Hayır, yağma yok, artık bu bitmez, tükenmez istediklerinizden biktım! Bu hilelerden, bu riyalardan biktım! Benden istediğin bir şey varsa, çabuk ve açıkça söyle, bu fazla safdil gözlük temizleme perdesi arkasına gizlenme. Artık kafese girmiyorum, merhametimden gına geldi!»

İhtiyar, düşüncelerimi okumuş gibi, gözlüğünü bıraktı. Kendisine yardım etmek istendiği, lâkırdıya çarnaçar başlamak icab ettiğini anlayordu, başı, ısrarla yere eğik, yüzüme bakmadan konuşmağa başladı. Sanki masaya hitab ediyordu ve sanki, benden ziyade, o katı ve sert tahtadan merhamet ümid ediyordu. Sıkıntılı bir tavırla söze başladı:

— Biliyorum, dedi, vektinizi suiistimal etmeğe hiç, ama hiç hakkım yok. Fakat ne yapayım, ne yapmamız lâzım? Artık tahammülüm kalmadı, tahammülümüz kalmadı.. Nasıl oldu da bu fikre saplandı, Allah bilir.., Lâf anlatmak imkânı yok, hiç kimseyi dinlemiyor artık. Fakat bunu huysuzluğundan yapmıyor, bedbaht zavallı, müthiş surette bedbaht Yesinden böyle yapıyor.. İnanınız bana, sırf yesinden yapıyor.

Bekliyordum. Ne istiyordu acaba? Edit onlara ne yapıyordu? Anlatsana! Niçin bu kadar dolambaçlı konuşuyorsun? Ne oldıysa, açıkça söyle!

Fakat ihtiyar, hâlâ masaya bakmağa devam ediyordu:

— Halbuki, diye ilâve etti, her karar verilmiş, her hazırlık görülmüştü. Yataklar tutulmuş, en güzel oda kiralanmıştı, daha dün, öğleden sonra, bir an evvel yola çıkmak için istical ediyordu! Beraber götüreceği kitabları seçmiş, yeni esvablarını. Viyanadan getirttiğim kürkü prova etmişti. Birdenbire, bilmiyorum nasıl oldu, akşam yemeğinden sonra inadı tuttu. Ne kadar sinirliydi, ıstırlıyorsunuz. Ne İlona, ne ben, ne kimse onun bu anî vaziyetini anlayamıyoruz. Ne pahasına olursa olsun gitmiyeceğini, dünyada hiç bir kuvvetin onu seyahate gönderemiyeceğini, bağırarak, yemin ederek söylüyor. Evde yangın çıksa gene gitmiyeceğim, diyor. Bu dalavereye kanmıyacağını, kendisini aldatamıyacağımızı söylüyor. Bu tedavi onu uzaklaştırmak, ondan kurtulmak için bir bahaneymiş. Fakat hepimiz aldanıyormuşuz. Gitmiyecekmiş. Burada kalacakmış, kalacakmış...

Vücudüm bir rase ile sarsıldı. Bir gün evvelki o öfkeli gülüşün manası demek ki bu imiş! Artık sabrımın tükendiğini mi sezmişti yoksa, gidin İsviçrede kendisini göreceğim vadini benden koparmak için numara mı yapıyordu?

«Fakat, bu ise girisme, dive düşündüm. Heyecanını gösterme. Edit'in burada kaldığını zikretmekle sinirlerinin sarsıldığını belli etme.»

Anlamamazlıktan geldim ve oldukça barid bir tavırla:

— Aldırmayın, düzelir, dedim. Onun ne kadar havalperest olduğunu herkesten iyi bilirsiniz. Esasen İlona bana telefonla söyledi, seyahat ancak bir kaç gün için tehir edilmiş.

İhtiyar, içini çekti ve bu nefes, girtlağından bir öğürtü gibi çıktı. Sanki, son kalan kuvvetini de alıp götürüyordu.

— Ah Yarabbi, keşki öyle olsa! Fakat, asıl müthişi, korkuyorum ki.. Hepimiz korkuyoruz ki, hakikaten gitmek istemiyor artık... Tedaviye birdenbire emhemmiyet vermez oldu, iyileşmek meselesi artık kendisini alâkadar etmiyor. «Daha fazla işkence edemezsiniz bana, dive haykırıyor, yeni tedavi usullerine müsaade etmiyeceğim, hiç bir manası yok bunların!» Ah, öyle şeyler söylüyor ki, işitince insanın kalbi duruyor. Hıçkıra hıçkıra «artık aldanmaktan bıktım, diyor, her şeyi görüyorum, her şeyi biliyorum, her şeyi!»

Aman yarabbi! Acaba halimden bir şey mi belli etmistim? Düşünmeden söylediğim bir söz, İsviçredeki tedavide bir desise olduğu şüphesini mi uyandırmıştı? Kuşkulu zekâsile, bu seyahatin beyhudeliğini mi hissetmişti?

İhtiyatla konuşarak:

— Anlamıyorum, dedim, Madmazel Edit'in, doktor Kondor'a mutlak surette itimadı vardı. Bu tedaviyi ona son derece ısrarla tavsiye eden de o olduğuna göre..

— Evet, asıl mesele burada!., Asıl dıvanelik bu işte, hiç bir tedavi istemiyor, iyileşmek istemiyor! Ne diyor, biliyor musunuz? Böyle sakat kalmak istiyorum.. İyi olmak istemiyorum, istemiyorum artık. bunun bence hiç bir manası kalmadı!

Şaşkın bir halde tekrar ettim:

— Hiç bir manası kalmadı mı?

İhtiyar, basını biraz daha eğmişti. Bulanık gözlerini göremiyordum, gözlükleri kaybolmuştu. Omuzlarının hareketinden anladım ki, vücudünü şiddetli bir rase kaplamıştı. Sonra, adeta anlaşılmaz bir mırıltı halinde, ilâve etti:

(Arkası var)